

4v. 1
1-302

Dr. J. REINHOLD

SAMOUCZEK
JĘZYKA HISZPAŃSKIEGO
Z ROZMÓWKAMI

LWÓW 1929

NAKŁADEM KSIĘGARNI WYDAWNICZEJ L. IGŁA

Objaśnienia

znaków i liter podanych w wymowie.

- 1) Znak ' nad samogłoską oznacza akcent.
- 2) (*d*), prawie nieme d.
- 3) *th*, angielskie *th* w słowie *thin* (należy przyłożyć koniec języka do górnych zębów i wymówić s).

152662

Q 188/21

SPIS RZECZY

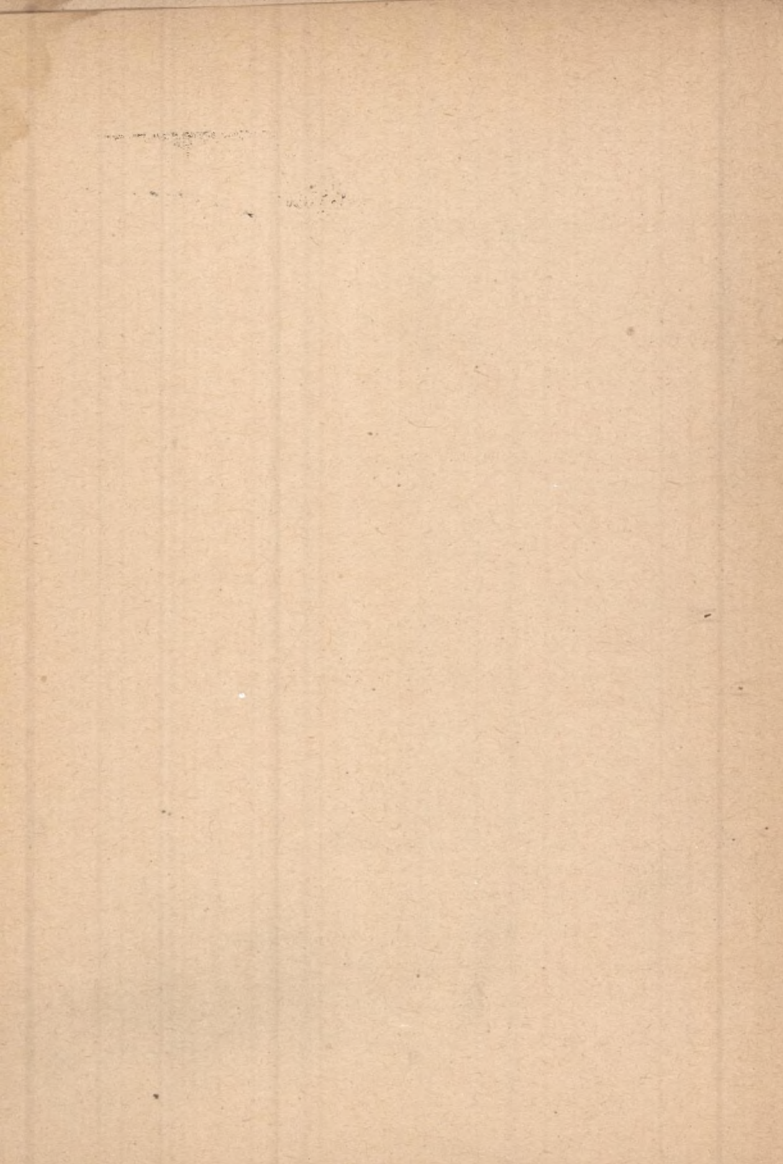
A. Wymowa

Alfabet hiszpański	1
Wymawianie samogłosek i spółgłosek	2
Wymawianie dwugłosek.	5
Znaki pisarskie	6
Wielkie litery	7
Rozdzielanie wyrazów	7
Ćwiczenia w czytaniu	8
Wymowa	9

B. Gramatyka

Lekcja I. Rodzajnik	11
Lekcja II. Rzeczownik	13
Lekcja III. Przysłówek	16
Lekcja IV. Liczebnik	22
Lekcja V. Zaimek	32
Lekcja VI. Słowo posiłkowe haber, mieć	43
Lekcja VII. Słowo posiłkowe ser, być	49
Lekcja VIII. Czasowniki tener i estar	57
Lekcja IX. Czasowniki prawidłowe	65
Lekcja X. Strona bierna. Odmiana czasowników zwrotnych. Zmiany ortograficzne	72
Lekcja XI. Czasowniki nieprawidłowe	80
Lekcja XII. Przysłówek, przyimek, spójnik i wykrzyknik	

C. Rozmówki

A. WYMOWA.

Alfabet hiszpański.

§ 1. Wyrazy, składają się z głosek, n. p. o-k-n-o. Znak, który w piśmie oznacza jedną głoskę, nazywa się literą. Alfabet hiszpański składa się z 27 głosek. Są one następujące:

A a, a	I i, i	R r, érre
B b, be	J j, chota	S s, ése
C c, the	L l, éle	T t, te
Ch ch, cze	LL ll, élje	U u, u
D d, de	M m, éme	V v, we
E e, e	N n, éne	X x, ékis
F f, efe	Ñ ñ, énie	Y y, i griéga
G g, che	O o, o	Z z, theda
Hh, ácze	P p, pe	
	Q q, ku	

Liter *k* i *w* używa się w wyrazach, pochodzących z obcych języków, wyraża się je jednak także przez *q* i *v*: kilómetro i quilómetro, kilógramo i quilógramo, wiste i viste.

Wymowa samogłosek i spółgłosek.

§ 2. Głoski dzielą się na samogłoski i spółgłoski. Do wymówienia samogłosek nie potrzeba pomocy narzędzią mowy, jak: języka, warg, zębów; wystarczy tu samo wydobyć głosu z piersi i otwarcie ust. Samogłoskami są n. p. *a, e, i i t. d.*

Spółgłoski wymawiamy, wydobywając głos z piersi i równocześnie używając narzędzi mowy. Spółgłoskami są n. p. *b, c, t, s.* Z pośród samogłosek w języku hiszpańskim zasługuje na szczególną uwagę tylko *y*.

Y brzmi jak *i*, gdy nie jest połączone z żadną głoską i na końcu wyrazów, jak *j* na początku wyrazów tudzież zgłosek przed samogłoską: *y = i (i)*, *ya = ja (już)*, *reyes = rréjes (królowie)*, *rey = rréi (król)*.

Wszystkie inne samogłoski wymawiają się jak w języku polskim.

Wymawianie spółgłosek w języku hiszpańskim różni się już znacznie od ich brzmienia w języku polskim. I tak:

B między dwiema samogłoskami tudzież przed *l* i *r*, brzmi jak polskie *w*; zachowuje ono jednak brzmienie polskiego *b* nawet przed *l* i *r*, jeżeli przed niem znajduje się spółgłoska *m*. N. p. *bebér = be-*

ér¹⁾ (pić); bribón = wriwón (szelma), hombre = w ómbre (człowiek).

C przed *e* tudzież *i* wymawia się w Hiszpanii jak angielskie *th* w słowie *the, that, think*, natomiast w krajach Ameryki Południowej jak polskie *s*; przed *a, o, u*, przed *l* i *r* brzmi *c* jak *k*; n. p. cinco = thínko, síngo²⁾ (pięć), ciencia = thiénhia, siénsia (umiejętność); catorce = katórthe, katórse (czternaście); clemente = kleménte (łagodny); creer = kreér (wierzyć). Jeżeli schodzą się razem dwa *c*, natenczas pierwsze brzmi jak *k*, drugie zaś jak *th* względnie *s*; n. p. accion = akthión, aksión (czyn); leccion = lekthión, leksión (lekcja); acceder = akthedér, akседér (przystąpić).

Ch brzmi jak *cz*; n. p. muchacho = muczáczo; chocha = czócza (bekas); mucho = múczo (wiele); cha = cza (herbata); chupar = czupár (ssać); ocho = óczo (osiem).

D wymawia się jak w języku polskim, jednakże na końcu wyrazów i w końcówkach *ado, ido, udo* jest ono prawie niedosłyszalne; oznaczać będziemy to prawie nieme *d* znakiem (d). Przykłady: ardid = ardi(d) (chytrość); dañado = daniá(d)o (uszkodzony); comido = komi(d)o (jadłszy); cuidado = kuidá(d)o (przestroga); havidud = awitú(d) (zwyczaj).

¹⁾ Znak ' nad literą oznacza akcent.

²⁾ I po *s, c, n* i *t. d.* nie miękczy tych spółgłosek.

G wymawia się przed *a, o, u, l, r*, jak *g*, przed *e, i* jak *ch*; n. p. galga = gálga (charcica); elegir = elechír (wybrać); dirigir = dirichír (kierować), geografía = cheografía (geografja); globo = glóbo (kuła); gorja = górcha (gardło); guloso = gulóso (żarłoczny). *Gue* i *gui* brzmi jak *ge, gi*; *guía* = *gía*.

H w języku hiszpańskim nie wymawia się; n. p. hombre = ómbre (człowiek).

J brzmi jak *ch*; n. p. jamón = chamón (szynka).

Ll brzmi jak *lj*; n. p. llamar = ljamár (wołać); calle = kálje (ulica); lluvia = ljúwia (deszcz).

Ñ wymawia się jak *ń*; n. p. engañar = enganiár (oszukać); niño = nínio (chłopiec, dziecko); niña = ninia (dziewczyna); doña = dónia (dama, pani jako tytuł).

Q występuje zawsze w połączeniu z samogłoską *u* i brzmi wtedy jak *k*, n. p. queso = késó (ser); querer = kerér (chcieć).

R na początku wyrazów, po *l, n, s* i w razie zejścia się dwu *r* brzmi jak dwa *r*, n. p. ricamente = rrikaménte (bogáto); rabano = rráwano (rzodkiew); ragú = rragú (potrawka, bigos).

V wymawia się jak polskie *w*; n. p. veinte = wéinte (dwadzieścia); vaca = wáka (krowa); venado = wená(d)o (dziczyzna).

X brzmi jak *ks*; n. p. *máximo* = *máksimo* (największy); *próximo* = *próksimo* (najbliższy).

Z brzmi jak angielskie *th* w słowie *think. that* względnie jak polskie *s*, zależnie od tego, czy chodzi o europejski język hiszpański, czy też o południowo-amerykański, n. p. *zanahorias* = *thanaórias* (marchew); *zarzamora* = *tharthamóra sarsamóra* (jeżyna); *ves* = *weth, wes* (raz); *hoz* = *oth, os* (sierp); *diez* = *dieth, dies* (dziesięć).

Inne spółgłoski mają to samo brzmienie, co w języku polskim.

Wymawianie dwugłosek.

§ 3. Dwie samogłoski wymawiane jednym tchem tworzą dwugłoskę. Dwugłoską jest n. p. *au* w słowie *skaut*.

W języku hiszpańskim istnieją następujące dwugłoski: *ia, ie, io, iu, ai, ei, oi, ui, au, eu, ou, ua, ue, uo*. W dwugłoskach tych akcent spoczywa zazwyczaj na *a, e, o* (mocne samogłoski). Przykłady: *patria* = *pátria* (ojczyzna); *nieve* = *niéwe* (śnieg); *nación* = *nathión, nasión* (naród); *huevo* = *uéwo* (jajo).

Dwugłoski uważane są za jedną samogłoskę, jednakże wymawia się każdą samogłoskę wyraźnie.

§ 4. Zasady akcentowania wyrazów w języku hiszpańskim są następujące:

1) Wyrazy zakończone na samogłoskę, wyjąwszy *y*, tudzież na spółgłoski *n* i *s* mają akcent na przedostatniej zgłosce, n. p. cerdo = thérdo, sérdo (wieprz); carpa = kárpa (karp); orden = órden (zlecenie); hablas = áwlas (mówisz); liebre = liéwre (zając); Carlos = kárlos (Karol); hablan = áwlan (mówią), lengua = léngua (ua, jak wogóle wszystkie dwugłoski, uważane jest za jedną samogłoskę).

2) Wyrazy kończące się na inne spółgłoski (niż *n* i *s*) lub na samogłoskę, po której następuje *y*, mają akcent na ostatniej zgłosce, n. p. pagar = pagár (płacić); reforzar = rreforthár, rreforsár (wzmocnić); tenedor = tenedór (widelec); delantal = delantál (fartuch); estoy = estói (jestem).

3) Nieregularne akcentowanie poznajemy w druku i piśmie po kresce umieszczanej nad samogłoską n. p. dátil = dátíl (daktyl); limón = limón (cytryna); kilógrama = kilógrama (kilogram); filósofo = filósofo (filozof); espárragos = espárragos (szparagi); faisán = faisán (bażant).

Wielkich liter nie oznacza się akcentem.

Znaki pisarskie.

§ 5. Język hiszpański ma naogół te same znaki pisarskie, co język polski, charakterystycznym jest

jednak to, że znaki zapytania i wykrzykniki pisze się odmiennie niż w języku polskim, t. j. podwójnie. Raz na końcu zdania, jak w innych językach, drugi zaś raz na początku w odwróconej postaci; n. p. ¿Qué hora es? Która godzina? ¡Qué cielo tan azul! Cóż za piękne lazuruwe niebo!

Wielkie litery.

§ 6. Wielkich liter używa się w języku hiszpańskim:

1. Na początku każdego zdania niezależnego, a w poezji zwyczajnie na początku każdego wiersza;
2. Na początku każdego imienia własnego;
3. Na początku przymiotników i liczebników, znajdujących się po imieniu jako tytuł n. p. Carlos Quinto = kárlos kínto (Karol V);
4. Na początku rzeczowników i przymiotników, używanych jako tytuł.

Rozdzielanie wyrazów.

§ 7. Spółgłoski pojedyncze należą do następujących zgłosek (sylab): Má-la-ga, po-co. Spółgłoski *ch*, *ll*, *ñ*, *rr* uważa się przy dzieleniu wyrazów za pojedyncze: bu-rro, ca-lle, mu-cha-cho, do-ña, gue-rra.

Jeżeli dwie spółgłoski zejdą się razem, natenczas pierwsza należy do pierwszej, druga zaś do następnej sylaby, n. p. man-ta, lim-piar, ves-ti-do. Wyjątek zachodzi wtedy, gdy przed spółgłoskami *l* i *r* znajduje się jaka inna spółgłoska, gdyż wtedy obie spółgłoski należą do następnej zgłoski n. p. po-bla-ción, de-sa-bro-char. Gdy jednak przed *l* znajduje się *s* lub *t*, a przed *r* jest *s*, natenczas pierwsza spółgłoska kończy pierwszą zgłoskę, a druga zaczyna następną: is-ra-el.

W razie zejścia się trzech spółgłosek, należy tylko ostatnia do następnej sylaby: pers-pi-ca-cia.

Samogłoski nie tworzące dwugłosek również się dzieli n. p. an-cho-a; dwugłoski są niepodzielne: pie, a-cei-tu-na, gu-bio, hue-vo.

Ćwiczenia w czytaniu.

Zwraca się jeszcze raz uwagę uczącego się, że w języku hiszpańskim *i* nie miękczy poprzedzających spółgłosek (§ 2, C).

Ley, rey, estoy, soy, leyeron, leyes, rayo, yegua, ya, yerro, habla, baya, caballa, haba, hablaba, embestir, hombre, abogado, caldo, col, conejo, compota, cebolla, ciento, vencer, ciruela, chuleta, mucho, chocha, cha, chicharro, ocho, cuchara, diez, ardid, estado, comido, helado, gallo, guión, ganso, lechuga,

gitano, diriijo, gente, higo, hora, hipocrita, reloj, lujo, oreja, ejercicio, juego, lleno, calle, caballo, llaga, membrillos, carillo, doña, reñir, daño, niño, dueño, quisquillas, quinto, quimera, querer, equipo, rebueno, repollo, pero, burro, perro, malrotar, ramífero, fresa, enredar, venado, vaca, vino, vivir, villa, viejo, proveedor, examen, excelente, máximo, extraño, zueco, balanza, cerezas, zizaña, caza, chorizo, zagal, zarcillo, zuzon. ¿Qué es eso? ¿Para qué sirve esto? ¿Qué fecha tenemos hoy? ¡Caramba, eso es muy barato! ¡Ya estamos en Paris!

Wymowa.

Lei, rrei, estói, soi, lejéron, léjes, rájo, jégua, ja, jérro, áwla, bája, kawálja, ába, awláwa, embestír, ómbre, awogá(d)o, káldo, kol, konècho, kompóta, thewólja (sewólja¹), thiénto (siénto), wenthér (— ser), thiruéla (si—), czuléta, múczo, czócza, cza, cziczárro, óczo, kuczára, dieth (—s), ardí(d), está(d)o, komí(d)o, elá(d)o, gáljo, gión, gánso, leczúga, chitáno, diricho, chénte, ígo, óra, ipókrita, rreloch, lúcho, orécha, echerthíthio (—sísio), chuégo, ljéno, kálje, kawáljo, ljága, membríljos, kariljo, dónia, rrenír, dánio, nínio, duénio, kiskíljas, kinto, kiméra, kerér, ekípo, rrewu-

¹) W nawiasie podana jest wymowa południowo-amerykańska spółgłoski c przed e, i tudzież z.

éno, rrepóljo, pêro, búrro, péro, malrrotár, rramífero, frésa, enrredár, wená(d)o, wáka, wíno, wiwír, wilja, wiécho, proweedór, eksámen, eksthelènte (eksselénte), máksimo, ekstránio, thuéko (su—), balántha (—sa), theréthas (serésas), thihánia (sisánia), kátha (—sa), czorítho (—so), thagál (sa—), tharthiljo (sarsiljo), thuthón (susón). Ke es éso. Pára ke sirwe ésto. Ke fécza tenémos oi. Karámba, éso es mui baráto. Ja estámos en parís.

B. GRAMATYKA.

Każdy język składa się z części mowy. Są one następujące:

1. Rzeczowniki, t. j. nazwy osób, zwierząt lub rzeczy, n. p. Kazimierz, pies, ołówek. W języku hiszpańskim kładzie się zwyczajnie przed rzeczownikiem t. zw. rodzajnik, który uważa się za osobną część mowy, n. p. el vino (el wíno) wíno (rodzajnikiem jest el).

2) Przymiotniki, oznaczające przymiot osób lub rzeczy, n. p. dobry, biały. Mamy trzy stopnie przymiotników: 1. stopień równy, n. p. krótki; 2. wyższy, n. p. krótszy i 3. najwyższy, n. p. najkrótszy.

3) Liczebniki, t. j. części mowy, wyrażające ilość osób lub rzeczy, n. p. pięć, dziesięć, dwadzieścia,

4) Zaimki, t. j. części mowy używane zamiast nazw osób, zwierząt lub rzeczy, n. p. ja, ty, mój.

5) Czasowniki¹⁾, oznaczające czynność osób lub rzeczy lub też stan, w jakim one się znajdują, n. p. uczeń pisze, włos siwieje.

6) Przysłówki, służące do bliższego określenia czasowników i przymiotników n. p. dobrze, uczciwie, bardzo.

7) Przyimki, wyrażające stosunek osób lub rzeczy do siebie, n. p. dla, przy.

8) Spójniki, łączące ze sobą wyrazy lub zdania, n. p. i, ale, kiedy, ażeby.

9) Wykrzykniki, wyrażające uczucie żalu, radości, smutku, n. p. ach!, niestety!, hola!

LEKCJA I.

a) Gramatyka. Rodzajnik.

Język hiszpański zna tylko dwa rodzaje, męski i żeński, które poznajemy głównie po rodzajniku. Rodzajnik może być: a) określony: el (liczba pojedyncza), los (liczba mnoga) dla rodzaju męskiego i la (l. poj.), las (l. mn.) dla rodzaju żeńskiego; b) nieokreślony: un (l. poj.), unos (l. mn.) dla rodzaju

---

¹⁾ Zwane także słowami.

męskiego i una (l. poj.), unas (l. mn.) dla rodzaju żeńskiego.

Liczba mnoga unos, unas znaczy „kilka”, „kilku”.

Rodzaj nijaki nie istnieje, wyjąwszy wypadki, gdy przymiotnik, zaimek lub liczebnik użyte są rzeczownikowo. Rodzajnik nijaki brzmi w liczbie pojedynczej lo; w liczbie mnogiej nie jest zupełnie używany, np. bueno, buena, dobry, dobra, lo bueno, dobro.

Przed rzeczownikami rodzaju żeńskiego, zaczynającymi się od akcentowanych a lub ha, kładzie się rodzajnik el zamiast la i un zamiast una; n. p. el agua, woda, un alba, świt.

b) Słowa.¹⁾

Rodzaj męski oznaczamy przez m, żeński przez ż.

libro (l í wro), m. książka	hombre (ó mb re), m. człowiek
pluma (pl ú ma), ż. pióro	padre (p á dre), m. ojciec
amigo (am í go), m. przyjaciel	hijo (í ch o), m. syn
amiga (am í ga), ż. przyjaciółka	hija (í ch a) ż. córka
soldado (sold á (d)o), m. żołnierz	arpa (á r pa), ż. arfa
madre (m á dre), ż. matka	sobrino (sow r ino), m. synowiec, siostrzeniec
violeta (wiol é ta), ż. fiołek	sobrino (sow r ino), synowica, siostrzenica
rosa (rr ó sa), ż. róża	tiene (ti è ne) ma, posiada
hermano (erm á no), m. brat	tienen (i é nen) mają, posiadają
hermana (erm á na), ż. siostra	y (i) i
caballo (kaw á ljo), m. koń	
pera (p é ra) ż. gruszka	

¹⁾ Wymowa jest podana przy słowach w nawiasie.

c) Ćwiczenia.

1) La amiga tiene una violeta¹⁾. La hermana tiene la rosa. El padre tiene un amigo. El hermano tiene un libro. El soldado tiene un caballo. El hijo tiene una pera. La hija tiene un arpa. El sobrino tiene la pluma. La sobrina tiene un libro. El hombre tiene la pera. La madre tiene una pluma.

2) Matka ma przyjaciółkę. Siostra ma różę²⁾. Ojciec ma brata i siostrę. Córka ma przyjaciółkę. Syn ma konia. Przyjaciółka ma fiołek²⁾. Żołnierz ma brata i siostrę. Przyjaciel ma konia. Brat ma książkę²⁾. Siostra ma gruszkę. Człowiek ma pióro.

(Tłumaczenia wszystkich ćwiczeń, podanych w niniejszym podręczniku, winien uczący się wypracowywać piśmiennie, gdyż w ten sposób łatwo przyswoi sobie właściwości języka hiszpańskiego).

LEKCJA II.

a) Gramatyka. Rzeczownik.

Pierwszy przypadek rzeczowników nieżywotnych jest równy czwartemu. Zasada ta ma zwykle zasto-

¹⁾ Czwarty przypadek (na pytanie kogo? co?) jest równy pierwszemu (na pytanie kto? co?), gdy rzeczownik jest nieżywotny tudzież po tener (mieć) i perder (zgubić).

²⁾ Użyć rodzajnika określonego.

sowanie i wówczas, gdy rzeczownik następuje bezpośrednio po czasowniku tener (tenér) mieć i perder (perder) zgubić. W innych wypadkach kładzie się zwyczajnie przed rzeczownikami użytymi w czwartym przypadku przyimek *á*.

Drugi przypadek tworzy się przez umieszczenie przed rzeczownikiem przyimka *de*, trzeci zaś przez umieszczenie przyimka *á*. Przyimki *de* i *á* zlewają się z rodzajnikiem określonym rodzaju męskiego w liczbie pojedynczej (el) w *del* i *al*.

Liczbę mnogą tworzy się przy rzeczownikach zakończonych w liczbie pojedynczej na samogłoskę przez dodanie końcówki *s*, przy rzeczownikach zaś kończących się na spółgłoskę *i* i na *y* przez dodanie *es*¹⁾, przyczem spółgłoska *z* zamienia się na *c*, n. p. la madre (mádre), las madres, la capital (kapitál), las capitales, la ley (lei), las leyes, la voz (woth, wos), las voces.

Imiona rodzinne na *ez* i rzeczowniki zakończone na nieakcentowane zgłoski *es*, *is*, *us* i *ix* pozostają w liczbie mnogiej niezmienione, n. p. Rodríguez (rrod-rígeth, rrodríges), los lunes (lúnes).

---

¹⁾ Kończówkę *es* w liczbie mnogiej mają także rzeczowniki zakończone na samogłoski akcentowane *a*, *i*, *o*, *u*, n. p. rondó (rrondó), rroundoes.

b) Słowa.

rey (rrei), m. król	tres (tres) trzy
centro (thétro, se—), m. berło	cuátro (kuátro) cztery
carta (kárta), ż. list	mi (mi) mój, moja
perro (pérro), m. pies	tu (tu) twój, twoja
jardín chardín), m. ogród	su (su) jego, jej, swój, swoja
flor (flor), ż. kwiat	(yo) tengo (jo téngo) (ja) mam
fusil (fusil), m. broń, karabin	(tú) tienes (tu tiénes) (ty) masz
amo (ámo), m. pan	(él, ella, ello) tiene (él, élja, éljo
hoz (oth, os), ż. sierp	tiéne) on, ona, ono) ma
dos (dos) dwa	áma (áma) kocha

c) Ćwiczenia.

1) Yo tengo un amigo. ¿Tiene ella la flor?¹⁾ ¿Tienes tú mi libro? ¿Tiene su amo un perro? E amigo de tu padre ama a sus hijos. ¿Tienes tú mi hoz? El hermano ama a su amigo. Mi padre ama al hijo de mi amigo. El amo tiene dos caballos. Mis padres²⁾ tienen tres hijos. Mi hermano tiene cuatro hoces. Los reyes tienen los cetros. Los soldados tienen los fusiles. Mi hermano tiene dos cartas. El amigo de mi padre tiene tres jardines.

2) Ojciec króla kocha swego syna. Jego matka ma trzy listy. Moi rodzice mają dwóch synów i trzy córki. Córka mego przyjaciela ma dwa sierpy. Czy

1) W pytaniu kładzie się czasownik przed podmiotem,

2) Moi rodzice,

pan ma konia? Czy siostra twego ojca ma przyjaciółkę? Żołnierz ma trzy karabiny. Mam cztery pióra. Czy twój brat ma książkę mego przyjaciela? Ojciec mego przyjaciela kocha synów twego brata. Siostra ma 4 fiołki i 3 róże. Żołnierz ma 3 psy i dwa konie. Czy masz moje pióro?

LEKCJA III.

a) Gramatyka. Przymiotnik.

Przymiotniki zakończone na *o*, *ete* i *ote* zmieniają w rodzaju żeńskim końcówką samogłoskę na *a*. N. p. malo (málo) zły, mala.

Przymiotniki na *án*, *ón* i *or* tudzież urobione od imion narodów, miast i t. d. przybierają w rodzaju żeńskim końcówkę *a*.

Wszystkie inne przymiotniki, jakoteż zakończone w stopniu wyższym na *or* mają tylko jedno zakończenie.

Przymiotniki tworzą liczbę mnogą tak samo jak rzeczowniki.

Przykłady: holgazán (olgathán, olgasán), leniwy, holgazana, español (espaniól), hiszpański, española, peor (peór), gorszy, útil (útil), pożyteczny.

Stopień wyższy przymiotników w języku hiszpańskim tworzy się za dodaniem przed stopniem równym przysłówków más (więcej) albo menos (mniej),

stopień zaś najwyższy albo za dodaniem przed stopniem wyższym rodzajnika określonego albo przez dodanie końcówki — *ísimo*, — *ísima* do przymiotnika, który w tym wypadku traci końcową samogłoskę. N. p. *dulce* (*dúlthe*, *dúlse*), słodki, *más dulce*, słodszy; *necio* (*néthio*, *nésio*), głupi, *el más necio*, najgłupszy; *fácil* (*fáhil*, *fásil*), łatwy, *facilísimo*, *facilísima*, bardzo łatwy; *agrio* (*ágrio*), kwaśny, *menos agrio*, mniej kwaśny.

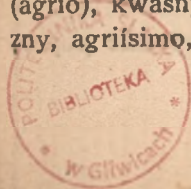
Przy tworzeniu stopnia najwyższego na — *ísimo*, — *ísima*, należy uwzględnić co następuje:

1) Przymiotniki na co zmieniają *c* na *qu*, zakończone na *go* wtracają *u*, kończące się zaś na *z* zamieniają je na *c*, n. p. *rico* (*rriko*), bogaty, *riquísimo*; *vago* (*wágo*), niestały, błakający się, *vaguísimo*; *feliz* (*felith*, *felís*), szczęśliwy, *felicísimo*.

2) Przymiotniki, mające w przedostatniej zgłosce *ie* lub *ue*, zmieniają te dwugłoski, a mianowicie *ie* na *e*, a *ue* na *o*, n. p. *tierno* (*tiérno*), delikatny, *ternísimo*; *bueno* (*buéno*), dobry, *bonísimo*.

3) Przymiotniki na *ble* wtracają *i* między *b* i *l*, n. p. *amable* (*amáwle*), miły, *amabilísimo*.

4) Przymiotniki zakończone na *io* odrzucają tę dwugłoskę; wyjątek stanowią przymiotniki: *agrio* (*ágrio*), kwaśny, *frío* (*frío*), zimny i *pío* (*pío*), pobożny, *agriísimo*, *friísimo*, *piísimo*.

5) Przymiotniki o końcówkach *re* i *ro*, które poprzedza spółgłoska, przybierają w stopniu najwyższym *rimo*, a zarazem wtrącają *ér* przed tem zakończeniem, kończące się natomiast na *éro* zmieniają tę końcówkę na *érrimo*, n. p. *acre* (akre), ostry, *acérrimo*; *mísero* (mísero), nędzny, *misérrimo*.

6) Stopień najwyższy przymiotników zakończonych na *fico* i *volo* tworzy się przez dodanie końcówki *entísimo* po odrzuceniu samogłoski *o*, n. p. *benéfico* (benéfiko), dobroczynny, *beneficentísimo*; *benévolo* (benéwoło, życzliwy, *benevolentísimo*.

7) *Pobre* (pówre), biedny, *paupérrimo*; *cruel* (kruél), okrutny, *crudelísimo* i *cruelísimo*; *fiel*, wierny, *fidelísimo*, *amigo* (amígo), przyjacielski, przyjazny, *amicísimo* i *amiguísimo*, *antiguo* (antíguo), stary, *antiquísimo* i *antiguísimo*; *sabio* (sáwio), mądry, *sapientísimo*; *sagrado*, święty, *sacratísimo*.

Niektóre przymiotniki nie urabiają zupełnie stopnia najwyższego na *ísimo*, lecz tworzą go za dodaniem do stopnia równego przysłówka *muy* (*mui*), *grandemente* (*grandeménte*), *en extremo* (*en extrémó*), *por demás* (*por demás*), *sumamente* (*sumaménte*), *bardzo*, *nader*, *nadmiernie*.

Całkiem nieregularne stopniowanie w stopniu wyższym i najwyższym tworzą następujące przymiotniki: *alto* (álto), wysoki, *superior* (superiór), *supremo* (supr-é-

mo) bajo (bácho), niski, inferior (inferiór), ínfimo (ínfimo), bueno (buéno) dobry, mejor (mechór), óptimo (óptimo), grande (gránde), mayor (majór), máximo (máksimo), wielki, malo (málo), zły, peor (peór), pésimo (pésimo), mucho (múczo), liczny, más (mas), muchísimo (muczísimo), pequeño (pekénio), mały, menor (menór), mínimo, poco (póko), mało, menos (ménos), poquísimo (pokísimo) ¹⁾.

b) Słowa.

padre (pádre), m. ojciec
madre (mádre), ż. matka
padres (pádras), m. rodzice
hermano (ermáno), m. brat
es (es) jest, son (son) są
también (también) także
y (i) i
tan (tan) tak
como (kómo) jak
amable (amáwle) miły
bueno (buéno) dobry
su (su) jego. jej
casa (kása), ż. dom
blanco (blánko) biały
grandote (grandóte), nie piękny, rażąco wielki

hermana (ermána), ż. siostra
tu (tu) twój, twoja
amigo (amígo), m. przyjaciel
ese, esa, eso (ése, ésa, éso)
ten, ta, to
mujer (muchér), ż. kobieta
regordete (rregordéte), mały
i gruby, krępy
no (no) nie
hermoso (ermóso) piękny
holgazán (olgathán, olgasán)
gnuśny, lniwy
siempre (siémpre) zawsze
pobre (pówre) ubogi, biedny
grande (gránde) wielki, wysoki
dos (dos) dwa

---

¹⁾ Obok powyższych form nieregularnych można także używać i regularnych n. p. más alto, altísimo.

muy (mui) bardzo
lección (lekthiÓN, leksiÓa), ż.
lekcja
pintura (pintúra), ż. malarstwo
semana (semána) ż. tydzień
mi, mis (mi, mis) mój, moja,
hermano (ermáno) m. brat
feliz (felíth, felis) szczęśliwy
pero (péro) zaś, ale, lecz
infeliz (infelíth, —lís) nieszczę-
śliwy
cuarto (kuárto) m. pokój
nuestro (nuéstro) nasz
agradable (agradáwle), przy-
jemny, miły
tierra (tiérra), ż. ziemia
luna (lúna), ż. księżyc
alto (álto) wysoki
árbol (árbol), m. drzewo
rosa (rrósa), ż. róż
flor (flor), ż. kwiat
relación (rrelathiÓN, —siÓN), ż.
stosunek
en (en) w

amigo (amígo) przyjacielski,
przyjazny
Cicerón (thitherÓN, siserÓN), m.
Cycero
fué (fué) był
elocuente (elokuénte) wymowny
orador (oradór) m. mówca
diamante (diamánte), m. dja-
ment
duro (dúro) twardy
todo (tódo) wszystek
mineral (minerál), m. minerał
íntegro (íntegro) rzetelny, prawy
hombre (ómbre), m. człowiek
caballo (kawáljo), m. koń
perro (pérro), m. pies
historia (istória), ż. historia
muestra (muéstra) pokazuje
nos (nos), nas, nam, my
carácter (karákteR), m. chara-
kter
está (está) jest
clase (kláse), ż. sala szkolna

c) Ćwiczenia.

1) El padre es bueno y la madre es también buena; los padres son buenos. Él es tan amable como su hermano¹⁾. La casa es blanca. Las casas

¹⁾ Porównanie w stopniu równym wyraża się prze tan... como, tak... jak.

son blancas. La hermana de tu amigo es grandota. Esa mujer regordeta no es hermosa. Una mujer holgazana es siempre pobre. Tengo dos lecciones de pintura la semana. La casa de mi hermana es muy grande. Mis hermanos son felices ¹⁾, pero la hermana es infeliz. Los cuartos de nuestra casa no son grandes, pero muy agradables. La tierra es más grande que ²⁾ la luna. El árbol es más alto, que la casa. La rosa es una flor hermosísima. Las relaciones amiguísimas. Cicerón fué el más elocuente de los oradores romanos. Mi hermano mayor está en la clase superior, y mi hermana menor en la clase inferior. El diamante es el más duro de todos los minerales. Mi amigo es un hombre integérrimo. Un caballo es mayor que un perro.

2) *Moi bracia są dobrzy. Mój dom jest tak wysoki, jak twoje drzewo. Przyjaciel ma biały dom. Mój przyjaciel jest tak miły, jak twój prat. Twoja siostra jest krępa. Dom mego przyjaciela jest bardzo wielki. Róża jest większa, niż fijołek. Mój przyjaciel jest nieszczęśliwy, ale jego bracia są szczęśliwi. Ta kobieta jest najpiękniejsza w naszym domu. Róża*

---

¹⁾ Przymiotniki na *z* zmieniają tę spółgłoskę w liczbie mnogiej na *c*.

²⁾ „Niż”, „aniżeli” po stopniu wyższym znaczy „que”, jeżeli po „niż” następuje rzeczownik, zaimek lub przymiotnik.

jest najpiękniejszą ze wszystkich kwiatów. Moja siostra jest kobietą najzacniejszą. Ten człowiek jest uboższy aniżeli ta kobieta. Charakter mego przyjaciela jest lepszy niż twego brata. Mój przyjaciel jest najlepszy ze wszystkich ludzi. Twoja siostra jest lepsza niż mój brat. Mam najlepszą książkę.

LEKCJA IV.

a) Gramatyka. Liczebnik.

W języku hiszpańskim liczebniki główne nie odmieniają się. Wyjątek stanowią tylko liczby: uno, una (úno, úna), jeden, jedna, ciento (thiénto, siénto), sto, millón (miljón, milion).

Mamy w języku hiszpańskim następujące liczebniki główne:

- 0 cero (théro, séro)
- 1 uno, una (úno, úna)
- 2 dos (dos)
- 3 tres (tres)
- 4 cuatro (kuátro)
- 5 cinco (thínko, sínto)
- 6 seis (séis)
- 7 siete (siéte)
- 8 ocho (ócho)

- 9 nueve (nuéwe)
- 10 diez (diéth)
- 11 once (ónthe, ónse)
- 12 doce (dóthe, dóse)
- 13 trece (tréthe, trése)
- 14 catorce (katórthe, katórse)
- 15 quince (kínthe, kíNSE)
- 16 diez y seis = dieciséis (diethiséis, diesiséis)
- 17 diez y siete = diecisiete (diethisiéte, diesi-
siete)
- 18 diez y ocho = dieciocho (diethióczo, die-
sióczo)
- 19 diez y nueve = diecinueve (diethinuéwe,
diesinuéwe)
- 20 veinte (wéinte)
- 21 veinte y uno, una = veintiuno (wéintiúno)
- 22 veinte y dos = veintidós (wéintidós)
- 23 veinte y tres = veintitres (wéintitrés)
- 24 veinte y cuatro = veinticuatro (weintikuátro)
- 25 veinticinco (wéintithínko, —sínko)
- 26 veintiséis (wéintiséis)
- 27 veintisiete (wéintisiéte)
- 28 veintiocho (wéintióczo)
- 29 veintinueve (wéintinuéwe)
- 30 treinta (tréinta)
- 31 treinta y uno, una (tréinta i úno, úna)

- 40 cuarenta (kuarénta)
50 cincuenta (thinkuénta, sinkuénta)
60 sesenta (sesénta)
70 setenta (seténta)
80 ochenta (oczénta)
90 noventa (nowénta)
100 ciento, cien (thiénto, siénto, thién, sién)
101 ciento uno (thiéntoùno, siéntoùno)
200 doscientos (dosthiéntos, dossiéntos)
300 trescientos (tresthiéntos, tressiéntos)
400 cuatrocientos (kuatrothiéntos, kuatrosiéntos)
500 quinientos (kiniéntos)
600 seiscientos (seisthiéntos, seissióntos)
700 setecientos (setethiéntos, setesiéntos)
800 ochocientos (oczothiéntos, oczosiéntos)
900 novecientos (nowethiéntos, nowesiéntos)
1000 mil (mil)
1100 mil y ciento (mil i thiénto, siénto)
2000 dos mil (dos mil)
3000 tres mil (tres mil)
100000 cien mil (thién mil, sién mil)
500000 quinientos mil (kiniéntos mil)
1000000 un millón(de) (un miljón[de])
2000000 dos millones(de) (dos miljónes[de])

Uno i ciento przybierają przed rzeczownikami skróconą formę un i cien, n. p. un perro (un pérrro), cien hombres (thién, sién ómbres).

Liczba złożona z tysięcy, setek, dziesiątek i jednostek oddziela jednostki od reszty nazw za pomocą spójnika y, n. p. mil ochocientos setenta y cinco (mil oczothiéntos seténta i thínko, —oczosiéntos — sinko).

Obaj, oba, obie znaczy los dos, las dos lub ambos, ambas, w znaczeniu wzmocnionem ambos a dos.

Liczebniki porządkowe w przeciwieństwie do głównych są odmienne. Te są następujące:

- 1 primero (priméro)
- 2 segundo (segúndo)
- 3 tercero (terthéro, terséro)
- 4 cuarto (kuárto)
- 5 quinto (kínto)
- 6 sexto (sésto)
- 7 sé[p]timo (sétimo)
- 8 octavo (oktáwo)
- 9 noveno, nono (newéno, nóno)
- 10 décimo (déthimo, désimo)
- 11 undécimo (undéthimo, undésimo)
- 12 duodécimo (duodethimo, duodesimo)
- 13 décimo tercero, décimo tercio (déthimo terthéro, thérthio, désimo terséro, térsio)

- 14 décimo cuarto (déthimo kuárto, désimo kuárto)
- 15 décimo quinto (déthimo kinto, désimo kinto)
- 16 décimo sexto (déthimo sésto, désimo sésto)
- 17 décimo setimo (déthimo sétimo, désimo sétimo)
- 18 décimo octavo (déthimo oktáwo, désimo oktáwo)
- 19 décimo nono (déthimo nóno, désimo nóno)
- 20 vigésimo (wichésimo)
- 21 vigésimo primero, vigésimo primo (wichésimo priméro, wichésimo primo)
- 30 trigésimo (trichésimo)
- 40 cuadragésimo (kuadrachésimo)
- 50 quincuagésimo (kuinkuachésimo)
- 60 sexagésimo (seksachésimo)
- 70 septuagésimo (septuachésimo)
- 80 octogésimo (oktochésimo)
- 90 nonagésimo (nonachésimo)
- 100 centésimo (thentésimo, sentésimo)
- 101 centésimo primero (thentésimo priméro, sentésimo priméro)
- 200 ducentésimo (duthentésimo, dusementésimo)
- 300 trecentésimo (trethentésimo, tresentésimo)
- 500 quingentésimo (kinchentésimo)
- 600 sexcentésimo (seksthentésimo, sekssentésimo)

700 septingentésimo (septinchentésimo)

800 octingentésimo (oktinchentésimo)

900 noningentésimo (noninchentésimo)

1000 milésimo (milésimo)

3000 tresmilésimo (tresmilésimo)

100 000 cienmilésimo (thienmilésimo, sienmilésimo)

1 000 000 millonésimo (miljonésimo)

Primero i tercero odrzucają *o* przed rzeczownikiem, el primer día, pierwszy dzień, el tercer acto, trzeci akt.

Ułamki są następujące:

$\frac{1}{2}$ medio, media (médio, média); $1\frac{1}{2}$ uno y medio (úno i médio);

$\frac{1}{3}$ un tercio (térthio, térsio); $\frac{2}{3}$ dos tercios (dos térthios, térsios);

$\frac{1}{4}$ un cuarto [un kuárto]; $\frac{3}{4}$ tres cuartos (tres kuártos);

$\frac{1}{5}$ un quinto [un kínto];

$\frac{1}{6}$ un sexto (un sésto);

$\frac{1}{10}$ un décimo (un déthimo, désimo).

Liczebniki wielorakie: simple (símple), pojedynczy; duplo, doble (dúplo, dówle) podwójny; triple (tríple) potrójny; cuádruplo (kuádruplo) poczwórny;

quíntuplo (kintuplo) pięćioraki; décuplo (dékuplo) dziesięćioraki

Jeden raz znaczy una vez (una weth, una wes), dwa razy, trzy razy, cztery i t. d., dos veces, tres veces, cuatro veces (dos wéthes, wésés, tres wéthes, wèsés, kuátro wéthes, wésés); dwa razy tyle, dos veces más (dos wéthes mas, dos wésés mas); jeszcze dwa razy tyle, otra vez (ótra weth, wes).

Do najważniejszych liczb zbiorowych należą:

un par (un par), para

la trinidad, un terno (la trinidad[d], un terno),

trójka

un cuaterno (un kuartérno), czwórka

un quintero (un kintérno), piątka

una decena (una dethéna, deséna), dziesiątka

una docena (una dothèna, doséna), tuzin

una quincena (kinthéna, kinséna), 14 dni

una veintena (una weinténa), dwudziestka

una treintena (una treinténa), trzydziestka

una cuarentena (kuarenténa), czterdziestka

una sestena (una sesténa), kopa

una centena, un centenar, un ciento (una then-

téna, un thentenár, un thiénto, una senténa, un sen-

tenár, un siénto), setka

un millar [un miljár], tysiącza.

Przysłówki liczebnikowe tworzą się za pomocą liczebnika porządkowego i słowa lugar (lugár), miejsce, n. p. en primer lugar (en primér lugár), po pierwsze, en segundo lugar (en segúndo lugár).

$3 + 9 = 12$: tres y nueve son doce (tres i nuéwe son dóthe, dóse)

$8 - 3 = 5$: ocho menos tres son cinco (ocho ménos tres son thínko, sínko)

$2 \times 3 = 6$: dos por ¹⁾ tres (son) seis (dos por tres [son] séis)

$6 : 2 = 3$: seis dividido ²⁾ por dos es tres (séis diwidi[d]o por dos es tres).

b) Słowa.

¿Qué? (ke), który, jaki (znaczenie to ma ten zaimek przed rzeczownikami)	menos (ménos) mniej
hora (óra), ż. godzina	á (a), przy, w
hijo (icho), m. syn	á qué estamos (a ke estámos) którego mamy
aun (aun) jeszcze	abril (awríl), m. kwiecień
más (mas) więcej	estamos (estámos) jesteśmy
mediodía (mediodía), m. południe	marzo (mártho, márso) marzec
minuto (minúto), m. minuta	día (día), m. dzień
	mes (mes), m. miesiąc
	mayo (májo) m. maj

¹⁾ przez

²⁾ podzielone

hoy (oi) dziś	ordinario (ordinário) zwyczajny
julio (chúlio), m. lipiec	pospolity
Génova (chénowa) Genua	pero (pero) ale, lecz, atoli, je-
¿cuánto? (kuánto) ile?	dnak
parte (párte), ż. część	año bisiesto (ánio bisiesto), m.
oración (orathión, — sión,) ż.	rok przestępny
zdanie	gramo (grámo), m. gram
peseta (peséta), ż. peseta (mo-	kilógramo (kilógramo) m. kilo-
neta hiszpańska)	gram
duro (dúro), m. duro (równa	sábado (sáwa[d]o), m. sobota
się 5 pesetom)	era (éra), był, była
vale (wále) ma wartość	segundo (segúndo) m. sekunda
ó (o) albo	de (de) od, z
real (rreál), m. real (równa się	edad (edá[d]) ż. wiek
¹ / ₄ pesety)	¿Qué edad tiene usted? (ke
enero (enéro) m. styczeń	edá[d] tiéne usté[d]) Ile Pan
año (ánio), m. rok	ma lat?
febrero (fewréro), m. luty	

c) Ćwiczenia.

1) Tengo dos hijos. ¿Qué hora es? Es la una¹⁾. Son las dos. Son las cuatro y diez minutos²⁾. Son las tres menos veinticinco minutos. Son las ocho menos un cuarto³⁾. No son mas que la doce. Es mediodía. No son aun las dos. ¿A qué

1) Dla oznaczenia czasu według godzin zegara służą li-
czebniki główne, połączone z czasownikiem ser (ser) być. 2) Jest
10 minut po 4-ej; uczący się winien więc oddać przy tłumacze-
niu ducha polskiego języka. 3) Jest trzy na ósmą. 4) Przy ozna-

estamos? Estamos á veinte y cinco marzo. Estamos á diez de abril. ¿Qué día del mes es hoy? Estamos á primero de mayo⁴). Estamos á veintidós de julio. Génova, diez y ocho de julio de mil novecientos veinte y seis. ¿Cuántas son las partes de la oración? Nueve. Un duro vale cinco pesetas o veinte reales. Estamos á treinta y uno de enero. El año ordinario tiene trescientos sesenta y cinco días, cinco horas, cuarenta y ocho minutos y cuarenta y cinco segundos. Un mes es la duodécima parte del año. El primer mes, enero, tiene treinta y un días, el segundo mes, febrero, en el año ordinario tiene veinte y ocho días, pero en el año bisiesto tiene veinte y nueve días. La décima parte de 1000 es ciento. El gramo es la milésima parte de un kilogramo. ¿Cuántos años tiene usted? Tengo más de veinte años. ¿Qué edad tiene usted? Tengo diez y ocho años. El diez de mayo 1851 era un sábado. Siete y ocho son quince. Nueve menos cuatro son cinco. Cinco por cuatro son veinte. Veinte dividido por cuatro es cinco.

2) Mam pięć peset. Siostrzenica ma dwa pióra. Przyjaciel mego ojca ma trzech synów. Która godzina? (Jest) trzy na czwartą. Cztery minuty po czwarczeniu pierwszego dnia miesiąca używa się liczby porządkowej, przy innych zaś dniach głównej.

tej. Za dziesięć minut szósta. Niema jeszcze trzeciej. Niema więcej, jak dziesiąta. Którego mamy Mamy trzydziestego stycznia. Mamy szóstego lipca. Genua, 15 maja 1927. Mamy pierwszego stycznia. Piąty miesiąc, maj, ma trzydzieścijeden dni. Szósta część z dwunastu wynosi¹⁾ dwa. Ile Pan ma lat? Mam trzydzieści lat. Mam szesnaście lat. Ile dni ma rok zwyczajny? Dziesiąta część ze stu wynosi dziesięć. Dziesięć a pięć jest piętnaście. Sześć a cztery jest dziesięć. Dziewięć mniej dwa jest siedem. Dziewięć mniej cztery jest pięć. Dwa razy cztery jest ośm. Pięć razy ośm jest czterdzieści. Ośmnaście podzielone przez sześć jest trzy. Dwadzieścia podzielone przez dwa jest dziesięć. Rok ma dwanaście miesięcy. Miesiąc luty ma 28 albo²⁾ 29 dni.

LEKCJA V.

a) Gramatyka. Zaimek.

Zaimki osobiste odmieniają się następująco:

Pierwsza osoba.

1. Liczba pojedyncza.

I. ³⁾ Yo, ja	II. de mí, mnie	III. a mí me	}	mnie, mi
-------------------------	-----------------	-----------------	---	----------

---

¹⁾ Tłum. es.   ²⁾ Tłum. ú.

³⁾ Liczby rzymskie oznaczają przypadki.

IV. a mí }
me } mnie, mię

2) Liczba mnoga.

I. nosotros }
nosotras } my

II. de nosotros }
de nosotras } nas

III. a nosotros }
a nosotras } nam
nos }

IV. a nosotros }
a nosotras } nas
nos }

Druga osoba.

1) Liczba pojedyncza.

I. Tú, ty

II. de ti, ciebie

III. a ti }
te } tobie, ci

IV. a ti }
te } ciebie, cię

2) Liczba mnoga.

I. vosotros }
vosotras } wy

II. de vosotros }
de vosotras } was

III. a vosotros }
a vosotras } wam
os }

IV. a vosotros }
a vosotras } was
os }

Trzecia osoba.

1) Liczba pojedyncza.

Rodzaj męski.

I. Él, on	II. de él, jego	III. a él } le }jemu	IV. a él } le } lo }jego (go)
-----------	-----------------	-------------------------	-------------------------------------

Rodzaj żeński.

I. ella, ona	II. de ella, jej	III. a ella } le (la) } jej
		IV. a ella } la } ją

Rodzaj nijaki ¹⁾.

I. ello, ono	II. de ello, jego	III. a ello } le }jemu
		IV. ello } lo } je

2) Liczba mnoga.

Rodzaj męski.

I. ellos, oni	II. de ellos, ich	III. a ellos } les } im
		IV. a ellos } los } ich

---

¹⁾ Tylko w liczbie pojedynczej.

Rodzaj żeński.

I. ellas, one	II. de ellas, ich	III. a ellas } les (las) } im
	IV. a ellas } las } je	

Zaimek zwrotny.

Liczba dojedyncza i mnoga.

I. —	II. de si, siebie	III. a sí } se } sobie
	IV. a sí } se } siebie, się	

Zaimki osobiste me, nos, te, os, le (lo), les, los, la, las są używane tylko jako przedmiot¹⁾, n. p. me alaba, chwali mię.

Tú, vosotros, vosotras używa się tylko w stosunku do członków rodziny, służby, przyjaciół, w poezji i modlitwie, w innych wypadkach mówi się Usted (usté[d]), Pan, Pani i Ustedes, Panowie, Panie. Oba te wyrazy skraca się w piśmie i druku; w liczbie pojedynczej V. (albo Vd., Ud.), w liczbie mnogiej Vs (albo Vds, Us., Uds.).

¹⁾ Rzeczownik, przymiotnik, zaimek itd., na który przechodzi czynność czasownika nazywa się przedmiotem, n. p. pi-szę list.

Formy *mí*, *tí*, *sí* łączą się z przyimkiem *con*, i przyrostkiem —*go* w jeden wyraz, n. p. *conmigo*, ze *mną*, zamiast *con mi*.

Wzmocnienie zaimków osobistych następuje przez dołączenie do nich „*mismo*”, n. p. *yo mismo* (*mísmo*) *ja sam*, *nosotros mismos*, *nosotras mismas*, *my sami*, *my same*.

Zaimki dzierżawcze przybierają dwojaką formę, zależnie od tego, czy występują w połączeniu z rzeczownikami, czy też samoistnie lub wyrażone są z naciskiem.

Do pierwszych należą:

<i>mi</i> , <i>mój</i> , <i>moja</i>	<i>mis</i> , <i>moi</i> , <i>moje</i>
<i>tu</i> , <i>twój</i> , <i>twoja</i>	<i>tus</i> ; <i>twoi</i> , <i>twoje</i>
<i>su</i> , <i>jego</i> , <i>jej</i>	<i>sus</i> , <i>jego</i> , <i>jej</i>
<i>nuestro</i> , — <i>a</i> , <i>nasz</i>	<i>nuestros</i> , — <i>as</i> , <i>nasi</i> , <i>nasze</i>
<i>vuestro</i> , — <i>a</i> , <i>wasz</i>	<i>vuestros</i> , — <i>as</i> , <i>wasi</i> , <i>wasze</i>
<i>su</i> , <i>ich</i>	<i>sus</i> , <i>ich</i> .

Drugiej formy używa się, jak wyżej wspomniano, wtedy, gdy: a) przymiotnik występuje samoistnie lub b) wyrażony jest z naciskiem. W pierwszym wypadku połączony jest z rodzajnikiem określonym *el*, w drugim wypadku nie przybiera tego rodzajnika i znajduje się po rzeczowniku.

Forma ta jest następująca:

mío, mía, el mío, la mía, mój, moja
tuyo, tuya, el tuyo, la tuya, twój, twoja
suyo, suya, el suyo, la suya, jego, jej
nuestro, nuestra, el nuestro, la nuestra, nasz, nasza
vuestro, vuestra, el vuestro, la vuestra, wasz, wasza
suyo, suya, el suyo, la suya, ich
míos, mías, los míos, las mías, moi, moje
tuyos, tuyas, los tuyos, las tuyas, twoi, twoje
suyos, suyas, los suyos, las suyas, jego, jej
nuestros, nuestras, los nuestros, las nuestras,
nasi, nasze
vuestros, vuestras, los vuestros, las vuestras,
wasi, wasze
suyos, suyas, los suyos, las suyas, ich.

Zaimki dzierżawcze odmieniają się jak rzeczowniki.

Zaimków drugiego rodzaju (mío, tuyo i t. d.) w połączeniu z rzeczownikiem używa się:

1) w przemowie i w wykrzyknikach n. p. *Muy Señor mía, Wielce szanowny panie; ¡hermana mía!, siostró moja!*

2) w razie sprzeczności dwu zaimków dzierżawczych n. p. *El libro es mía, no tuyo, książka jest moja, nie twoja.*

3) W wyrażeniach: przyjaciel, krewniak, uczeń i t. d. n. p. Carlos es discípulo mío.

Zaimkami wskazującymi są:

este, esta, esto ten, ta, to; l. mn. estos, estas
ese, esa, eso ten, ta, to; l. mn. esos, esas
aquel, aquella, aquello; l. mn. aquellos, aquellas
ów, owa, owo.

Również te zaimki odmieniają się jak rzeczowniki.

Zaimki wskazujące, występujące samoistnie (bez rzeczownika) przybierają w rodzaju męskim i żeńskim akcent.

Rodzaj nijaki nie ma liczby mnogiej.

Jako zaimka wskazującego używa się także rodzajnika określonego, n. p. el de mi hermano ten mego brata.

Wzmocnienie tych zaimków następuje również przez dodanie mismo, sam n. p. el mismo soldado tenże żołnierz, este mismo amo, ten sam pan.

Do zaimków względnych należą:

1) que, który, która, które, którzy, które, które
El (la, lo) que znaczy ten, który, kto. Jeżeli zaimek względny odnosi się do poprzedzającego zdania, natenczas używa się w języku hiszpańskim lo que n.

tenemos lo, que deseábamos,¹⁾ mamy to, czego życzyliśmy sobie.

2) cual, który, która, które, którzy, które występuje w połączeniu z rodzajnikiem określonym: el (la, lo) cual, los (las) cuales.

3) quien, który, która, które, kto, quienes, którzy, które, kto, odnosi się tylko do osób i zwierząt.

4) cuyo, cuya, l. mn. cuyos, cuyas, którego, której, których. Zaimek ten zgadza się co do rodzaju i liczby z następującym po nim rzeczownikiem.

Formy zaimków pytajnych są te same, co zaimków względnych z tą różnicą, że pytajne oznacza się w piśmie i druku akcentem.

Zaimki nieokreślne są następujące:

alguien i alguno, ktoś; algo, coś; nadie i ninguno, nikt; nada, nic; todo, cały, wszystek; uno, una, ktoś; cada, każdy; quienquiera i cualquiera, ktoś, którykolwiek, ktokolwiek, każdy, lada kto; quien... quien i cual... cual, jeden... drugi; otro, inny; mucho, mucha, niektóry, niejeden, wiele, dużo.

---

¹⁾ Od desear, l. mn. czasu przeszłego niedokonanego, o czem jeszcze będzie mowa.

b) Słowa.

Más (mas) więcej	estación (estathión, estasión), ż. dworzec
busco (búsko) szukam, buscas (búskas) szukasz	discípula (disthípula, dissípula) ż. uczennica
menos (ménos) mniej	culpa (kúlpa), ż. wina
hallo (áljo) znajduję	casa (kása) ż. dom
cochero (koczéro), m. stangret woznica	es (es) jest, son [son] są
está (está) jest	libro (líwro) m. książka
libre (líwre), wolny	gramática (gramátika) (ż. gra- matyka)
viénes (wiénes) przychodzisz, wicne (wiéne) przychodzi	señor (seniór), m. pan
habla (áwla) mówi	amo (ámo), m. pan
español (espaniól) po hiszpań- sku	naranja [naráncha], ż. poma- rańcza
duele (duéle), boli	hermoso (ermóso), piękny
cabeza (kawéthá, kawésa), ż. głowa	maduro (madúro) dojrzały
algo (álgo) trochę	a menudo (menú[d]o) często
hija (ícha), ż. córka	demasiado (demasiá [d]o) za wiele
castellano (kasteljano), po ka- stylijsku	hablan (áwlan) mówią
perro (pérro), m. pies	engañan (engánian) łudzą
estudiar (estudiár), studjować	posesión (posesión), ż. posia- danie
conocido (konothí[d]o), konosí- [d]o), m. znajomy	litiga (litíga) procesuje
cómo (kómo), jak	tan (tan) tak, tak bardzo
llama (ljáma) zwie, nazywa, lla- mas (ljámas) zwiesz, nazy- wasz	raro (rráro) rzadki, szczególny, osobliwy
amigo (amígo), m. przyjaciel	algún (algún) ktoś, którykol- wiek
	cada uno (káda úno) każdy

según (según) podług
obra (ówra), ż. praca, dzieło
género (chénero) m. ród, ro-
dzaj; l. mn. towary
barato (baráto) tani
fué (fué) był
célebre (thélewre, sélewre)
sławny
Caton (káton) m. Kato
heróico (eróiko) hohaterski, wa-
leczny

por (por) przez
gente (chénte), ż. ludzie
zángano (thángano, sángano),
m. próżniak
virtud (wirtú[d]), ż. cnota
amor (amór), m. miłość
a (a) do
patria (pátria), ż. ojczyzna
cuánto (kuánto) ile
persona (persóna), ż. osoba
número (número), m. liczba.

c) Ćwiczenia.

1) ¿Vienes tú conmigo? Más lo busco, me-
nos lo hallo. Se habla español. Cochero, ¿esta
V. libre? Me duele la cabeza. ¡Hija mía! Muy se-
ñor mío. ¿Es perro no es el tuyo? Vienes a estu-
diar con tu amigo. ¿Habla V. castellano? Lo ablo
algo. ¿Qué es eso? ¿Cómo se llama esta estación?
Estas naranjas son hermosas, pero no tan maduras
como aquéllas. ¿No es hermano tuyo ese señor? Es
conocido mío. Es culpa tuya, no mía. ¿De qué habla
Vd.? Elena es discípula mía. ¿Qué buscas? Busco
un perro. Hombres que hablan demasiado se enga-
ñan a menudo. ¡Amigo mío! La casa cuya pose-
sión se litiga. ¿Quiénes son estos señores? Éstos

son géneros muy baratos. ¿Tiene Vd. el mismo libro que yo? Tengo la misma gramática. ¡Qué casa tan rara! ¿Tiene Vd. algún libro mío? Esta casa es mía, y aquélla es de mi padre. A cada uno según sus obras. El mismo amo tiene dos casas. Canton fué célebre por su heroica virtud y su amor a la patria. ¿Cuántas son las personas? Tres en cada número. Es Vd. un zángano. ¡Cuánta gente! ¿Cómo te llamas? ¿Qué edad tienes? Ese señor es mi hermano. El señor Martínez tiene muchos caballos. Es un amigo mío. Yo mismo lo tengo.

2) Ile masz lat? Mam dwadzieścia lat. Dom przyjaciela mego brata jest wielki. Ten człowiek przychodzi z nim. Który człowiek? Ten człowiek jest przyjacielem moim, nie twoim. Te same osoby. Syn mego brata też jest bardzo mały. Czy Pan przyjeżdża na studia z przyjacielem mego brata? Syn mój! Wielce Szanowny Panie! To są bardzo piękne książki. Ten koń jest mój, a ów jest mego brata. Kto to jest? Czego szukasz? Szukam książki. Czy za osobliwy pies! Ile jest? Czy ten Pan nie jest twoim przyjacielem? Moi bracia szukają konia. Mówisz o¹⁾ naszym przyjaciólu, nie o twoim. To jest nasza wina, nie wasza. Czy pan ma te same książki? Co mój przyjaciel? Mam te same książki. Moi przy

---

²⁾ de.

jaciele mówią o miłości. Wszyscy mówią o tem.
Ci ludzie mówią po hiszpańsku.

LEKCJA VI.

a) Gramatyka.

Słowo posiłkowe haber mieć.

Tryb oznajmujący.

Czas teraźniejszy.

(Yo) he, mam

(tú) has, masz

(él, ella) ha ma, usted ha, pan ma, pani ma

(nosotros, nosotras) hemos, mamy

(vosotros, vosotras) habéis, macie

(ellos, ellas) han, mają, ustedes han, panowie, panie
mają

Czas przeszły niedokonany.

Había, miałem, miałam

habías, miałeś, miałaś

había, miał, miała

habíamos, mieliśmy, miałyśmy

habíais, mieliście, miałyście

habían, mieli, miały

Czas przeszły dokonany historyczny.

Hube, miałem, miałam

hubiste, miałem, miałaś

hubo, miał, miała
hubimos, mieliśmy, miałyśmy
hubisteis, mieliście, miałyście
hubieron, mieli, miały

Czas przyszły I.

Habré, będę miał, będę miała
habrás, będziesz miał, będzie miała
habrá, będzie miał, będzie miała
habremos, będziemy mieli, będziemy miały
habréis, będziecie mieli, będziecie miały
habrán, będą mieli, będą miały

Tryb warunkowy.

Czas teraźniejszy i przyszły.

Habría, miałbym, miałabym
habrías, miałbyś, miałabyś
habría, miałby, miałaby
habríamos, mielibyśmy, miałybyśmy
habríaís, mielibyście, miałybyście
habrían, mieliby, miałyby

Tryb rozkazujący.

!He túl miej
!haya él, ella! niech ma
!haya Vd.! niech pan ma, niech pani ma

¡hayamos nosotros! miejmy
¡habeis vosotros! miejcie
¡hayan ellos! niech mają

Imiesłów.

Jako imiesłów czasu teraźniejszego (w języku polskim zakończony na *—ąc*, np. mając, siedząc) używa się w języku hiszpańskim formy zwanej Gerundio, która brzmi: *habiendo*, mając.

Imiesłów bierny.

Habido, miany

Czasy złożone.

Czasów złożonych używa się tylko w trzeciej osobie liczby pojedynczej w znaczeniu niemieckiego wyrażenia *es gibt, es gab* i t. d. lub francuskiego *il y a*; w czasie teraźniejszym używa się wówczas formy *hay* zamiast *ha*, n. p. *había habido*, było, byli.

Czas przeszły dokonany.

Ha habido

Czas zaprzeczony nieoznaczony.

Había habido

Czas zaprzeczony dokonany.

Hubo habido

Tryb warunkowy, czas przeszły dokonany.

Habría habido

Czas przyszły II.

Habrá habido

Tryb łączący.

Czas teraźniejszy.

Que yo haya, że mam
que tú hayas, że masz
que él haya, że ma
que hayamos, że mamy
que hayáis, że macie
que hayan, że mają

Czas przeszły niedokonany.

Hubiera	albo	hubiese
hubieras	.	hubieses
hubiera		hubiese
hubiéramos		hubiésemos
hubierais		hubieseis
hubieran		hubiesen

Czas przyszły I.: Hubiere, hubieres, hubiere, hubiéremos, hubiereis, hubieren.

Czasy złożone trybu łączącego urabia się tak samo, jak czasy złożone trybu oznajmującego, n. p. czas przeszły dokonany brzmi haya habido.

Haber jest słowem posiłkowym i służy do urabiania złożonych form wszystkich czasowników. Haber de, położone przed bezokolicznikiem, znaczy musieć, być obowiązującym.

b) Słowa.

Legua (légua), ż, mila	habías dicho (avías díczo), powiedziałeś był
de aquí (de akí), stąd, aquí tu á (a) do	hemos creído (émos krej[d]o), uwierzyliśmy
Berlín (berlín) m. Berlin	demasiado (demasia[d]o) za wiele
cuarto (kuárto), m. pokój	carta (kàrta), ż. list
en (en), w	han bebido (an beví[d]o), pili
vivir (wiwír), żyć	verdad (werdá[d], ż. prawda
para (pára), aby, żeby; dla	ha vivido (á wiwí[d]o) żył
comer (komér), jeść	año (ánio) m. rok
sino (sino), lecz	habrás olvidado (awràs olwidá[d]o) zapomnisz
caballo (kaváljo), m. koń	lección (lekthiÓN, leksiÓN) ż. lekcja
habéis comprado (awéis omprá[d]o), kupiliście	ha nacido (a nathí[d]o, nasi[d]o), urodził się
distancia (distánthia, distánsia) ż. oddalenie	cuando (kuándo), kiedy
vez (weth, wes), ż, raz, kroć	todavía (todawía) jeszcze
hemos comprado (émos komprá[d]o), kupiliśmy	tranvía (tranwía) m. kolej miejska, tramwaj
he comido (e komí[d]o) ja dłem	testigo (testígo), m. świadek
bien (bién), dobrze	calle (kálje), ż. ulica
ha sucedido (a suthedí [d] o), a susedí[d]o), stało się	he sido (e sí[d]o), byłem
¿qué hay? (ke ai), co się stało?	

ya (ja), już	decir (dethír, desír), mówić,
puesto (puésto), m. miejsce	rozmawiać
he tardado (e tardá[d]o), zwlekałem	algo (álgo) nieco
ha sido (a sí[d]o), był, była	saber (sawér), wiedzieć, znać,
pero (péro), lecz, ale	rozumieć
culpa (kúlpa), ż. wina	reina (rrèina), ż. królowa
	ha nacido, urodził się

c) Ćwiczenia.

1) Tu lo habías dicho, y nosotros no te hemos creído. Hay dos leguas de aquí a Berlín. He comido bien. ¿Cuántos caballos habéis comprado? Hemos comprado tres caballos. Él ha vivido noventa y cinco años. Ellos han bebido demasiado, es verdad. Ha habido hombres en el cuarto. ¿Qué hay? No se ha de vivir para comer, sino comer para vivir. ¿No habrás olvidado tu lección? ¿Cuándo ha nacido su padre de V?. ¿Qué ha sucedido? He sido testigo de ello cien veces¹⁾. ¿Hay todavía tranvías de caballos? No señor. Ya no hay puesto. He tardado mucho... ¿no es verdad? Hemos de decir algo más. Has de saber. He comido demasiado. Hay mil cinco casas en vuestra calle. Hemos comprado diez perros. Hemos de estudiar algo más. Hay carta para V. ¿Qué distancia hay? No hay

¹⁾ Rzeczowniki, kończące się na z zmieniają tę samogłoskę w liczbie mnogiej o końcówce *es* na *c*.

mucha distancia. Hay diez meses, que él está aquí. Nueve días ha ¹⁾. Habéis de estudiar diez meses. Ha habido hombres. Habrá ya muchos flores en los jardines de la reina. Hay muchos hombres en la casa.

2) Stąd do Madrytu jest pięć mil. Ile domów kupiliście? Kupiliśmy dwa domy. Jest 15 drzew w naszym ogrodzie. Kiedy urodził się twój brat? Przed 10 laty. Czy jest list do mnie? Jaka jest odległość? Musimy się uczyć trzy miesiące. Już będzie dużo kwiatów w waszym ogrodzie. W pokoju było dużo ludzi. Jest dużo piór. Ile kupiliście psów. Nie kupiliśmy psów. Brat mego przyjaciela musi się więcej uczyć. Na naszej ulicy jest dwieście domów. Musimy jeść, aby żyć. Jest dużo kobiet w ogrodzie. Jest dużo listów do pana. Było wiele kobiet w domu.

LEKCJA VII.

a) Gramatyka.

Słowo posiłkowe ser być.

Tryb oznajmujący.

Czas teraźniejszy.

Soy, jestem
eres, jesteś

---

¹⁾ Przed dziesięciu dniami.

es, jest
somos, jesteśmy
sois, jesteście
son, są

Czas przeszły niedokonany.

Era, byłem, byłam
eras, byłeś, byłaś
era, był, była
éramos, byliśmy, byłyśmy
erais, byliście, byłyście
eran, byli, były

Czas przeszły dokonany historyczny.

Fuí, byłem, byłam
fuiste, byłeś, byłaś
fué, był, była
fuimos, byliśmy, byłyśmy
fuisteis, byliście, byłyście
fueron, byli, były

Czas przyszły I.

Seré, będę
serás, będziesz
será, będzie
seremos, będziemy
seréis, będziecie
serán, będą

Tryb warunkowy.

Czas teraźniejszy i przyszły.

Sería, byłbym, byłabym
serías, byłbyś, byłabyś
sería, byłby, byłaby
seríamos, bylibyśmy, byłybyśmy
seríais, bylibyście, byłybyście
serían, byliby, byłyby

Tryb rozkazujący.

¡Sé (tú)!, bądź
¡sea él!, niech będzie
¡sea Vd.!, niech pan będzie, niech pani będzie
¡seamos nosotros!, bądźmy
¡sed vosotros!, bądźcie
¡sean ellos!, niech będą

Gerundio.

Siendo, będąc

Imiesłów bierny.

Sido, były

Czasy złożone.

Czas przeszły dokonany.

He sido
has sido
ha sido

hemos sido
habéis sido
han sido

Czas zaprzeszczy nieoznaczczy.

Había sido	habíamos sido
habías sido	habíais sido
había sido	habían sido

Czas zaprzeszczy dokonany.

Hube sido	hubimos sido
hubiste sido	hubisteis sido
hubo sido	hubieron sido

Tryb warunkowy, czas przeszły dokonany.

Habría sido	habríamos sido
habrías sido	habríais sido
habría sido	habrían sido

Czas przyszły II.

Habré sido	habremos sido
habrás sido	habréis sido
habrá sido	habrán sido

Tryb łączący.

Czas terażniejszy.

Que yo sea, że jestem
que tú seas, że jesteś
que él sea, że jest
que nosotros seamos, że jesteśmy
que vosotros seáis, że jesteście
que ellos sean, że są

Czas przeszły niedokonany.

Fuera	albo	fuese
fueras		fueses
fuera		fuese
fuéramos		fuésemos
fuerais		fueseis
fueran		fuesen

Czas przyszły I.

Fuere	fuéremos
fueres	fuereis
fuere	fueren

Czasy złożone.

Czas przeszły dokonany.

Que haya sido

Czas zaprzeszy nieoznaczony.

Que hubiera — albo — hubiese sido.

Czas przyszły II.

Que hubiere sido.

Słowa posiłkowego ser używa się do tworzenia strony biernej, n. p. nosotros somos alabados, jesteśmy chwaleni, do wyrażenia istotnego przymiotu podmiotu, n. p. la violeta es azul., do określenia przynależności orzeczenia do religii, stanu, państwa, n. p.

somos españoles, tudzież przy oznaczeniu czasu, n. p. son las dos, druga godzina.

b) Słowa.

Ira (ira), ż. gniew	conde (kónde), m. hrabia
breve (wréwe), krótki	Carlos (kárlos), m. Karol
repentino (rreparentino), nagły, raptowny	emperador (emperadór), m. cesarz
locura (lokúra), ż. głupota	Alemania (alemánia), ż. Niemcy
olvido (olwi[d]o), m. zapomnienie, niepamiętanie	nombre (nómbre), m. imię
razón (rrathón, rrasón), ż. rozum, rozsądek	rival (rriwál), m. rywal, współzawodnik
desprecio (despréthio, desprésio), m. pogarda, wzgarda	Francisco (franthísco, fransísko), m. Franciszek
sabio (sáwio), m. mędrzec	Francia (fránthia, frànsia), ż. Francja
fortuna (fortúna), ż. los, przeznaczenie	mayordomo (majordómo), m. zarządca, zawiadowca
a (a), niżeli, jak, niż; superior a (superiór a), wytrzyma je	estación (estathión, estasión), ż. pora roku
amado (amá[d]o), kochany	a saber (a sawér), to jest, mianowicie
pintor (pintór), m. malarz	primavera (primawéra), ż. wiosna
tener (tenér), mieć	verano (weráno), m. lato
rico (rriko), bogaty	otoño (otónio), m. jesień
salud (salú[d]), ż. zdrowie	invierno (inwierno), m. zima
negro (négro), czarny, ciemny	calor (kalór), m. ciepło
duque (dúke), m. książę	fruto (frúto), m. plód, owoc, plon
duro (dúro), twardy, surowy	
si (si), jeśli	
barón (barón), m. baron	

España (españa), ż. Hiszpanja	animal (animál), m. zwierzę
de (de), z	benéfico (benéfiko), dobroczyn-
en punto (en púnto) całkiem	ny
dokładnie	para (pára), dla
hielo (iélo), m. lód, mróz	útil (útil), pożyteczny, użytecz-
nieve (niéwe), ż. śnieg	ny
reloj (rrelóch), m. zegar	¡caramba! (karámba), do licha!
pieza (piéthá, piésa), ż. sztuka	expresión (ekspresión), ż. wy-
clima (klíma), m. klimat	rażenie
húmedo (úmedo), wilgotny	

c) Ćwiczenia.

1) La ira es una breve y repentina locura: un olvido de la razon; y si dura, un desprecio de ella. El sabio es superior a la fortuna. Tener salud, es ser rico. Vosotros seríais más amados, si no fué-
seis tan malos. ¿Que hora es? Es la una. Son las ocho menos diez. Son las tres y cuarto. Son las diez menos cuarto. En mi reloj son las cuatro y me-
dia. Carlos V. emperador de Alemania, y primero de este nombre en España fué el célebre rival de Francisco I., rey de Francia. Ellas eran negras. Esas naranjas son de Italia. ¡Caramba, eso es muy barato! ¿Cuánto es la pieza¹⁾? El año tiene cua-
tro estaciones, a saber: la primavera, el verano, el otoño y el invierno; la primavera es la estación de las flores, el verano la del calor, el otoño es la esta-

1) Ile kosztuje?, ¿cuánto es?

ción de los frutos, y el invierno la del hielo y de la nieve. Este clima es húmedo. Yo fui duque, tu fuiste barón, y él fué conde. Esto es una mala expresión. Es el hijo del Mayordomo. El perro es un animal muy útil y benéfico para el hombre. Vosotros sois amigos. Soy de Berlín. Ese hombre es mi amigo. El primer hombre fué Adán.

2) Rywal mego przyjaciela Karola jest baronem. Ten pan jest przyjacielem mojej siostry i mego brata. My jesteśmy z Niemiec, lecz wy jesteście z Francji. Bylibyście bogatymi, jeślibyście byli¹⁾ dobrymi. Brat Franciszka był królem Niemiec. Cy-cero był sławnym mówcą. Czy ten pan jest przyjacielem twego ojca? To jest kolej miejska. Ta róža jest biała. Róże są najpiękniejszymi kwiatami. Brat mego przyjaciela jest bogaty. Która godzina? Na moim zegarku jest piąta. Przyjaciel mego brata był zarządcą. Mój pies był pożyteczny i bardzo wier-ny²⁾. To były bardzo tanie towary. Twój przyja-ciel jest bogatszy niż mój syn.

---

1) fueseis

2) fiel

LEKCJA VIII.

a) Gramatyka.

Tener mieć, posiadać, trzymać; estar być, znajdować się.

Tryb oznajmujący.

Czas teraźniejszy.

Tengo	Estoy
tienes	estás
tiene	está
tenemos	estamos
tenéis	estáis
tienen	están

Czas przeszły niedokonany.

Tenía	Estaba
tenías	estabas
tenía	estaba
teníamos	estábamos
teníais	estabais
tenían	estaban

Czas przeszły dokonany historyczny.

Tuve	Estuve
tuviste	estuviste
tuvo	estuvo
tuvimos	estuvimos

tuvisteis
tuvieron

estuvisteis
estuvieron

Czas przyszły I.

Tendré
tendrás
tendrá
tendremos
tendréis
tendrán

Estaré
estarás
estará
estaremos
estaréis
estarán

Tryb warunkowy.

Czas terażniejszy i przyszły.

Tendría
tendrías
tendría
tendríamos
tendríaís
tendrían

Estaría
estarías
estaría
estaríamos
estaríaís
estarían

Tryb rozkazujący.

Ten (tú)
tenga él
tenga Vd.
tengamos
tened
tengan Vds.

Está
esté (el)
esté Vd.
estemos
estad
estén Vds.

Gerundio.

Teniendo	Estando
----------	---------

Imiesłów bierny.

Tenido	Estado
--------	--------

Czasy złożone.

Czas przeszły dokonany.

He tenido	He estado
has tenido	has estado
ha tenido	ha estado
hemos tenido	hemos estado
habéis tenido	habéis estado
han tenido	han estado

Czas zaprzeszy nieoznaczony.

Había tenido	Había estado
habías tenido	habías estado
había tenido	había estado
habíamos tenido	habíamos estado
habíais tenido	habíais estado
habían tenido	habían estado

Czas zaprzeszy dokonany.

Hube tenido	Hube estado
hubiste tenido	hubiste estado
hubo tenido	hubo estado
hubimos tenido	hubimos estado

hubisteis tenido
hubieron tenido

hubisteis estado
hubieron estado

Tryb warunkowy.

Czas przeszły dokonany.

Habría tenido
habrías tenido
habría tenido
habríamos tenido
habríais tenido
habrían tenido

Habría estado
habrías estado
habría estado
habríamos estado
habríais estado
habrían estado

Czas przyszły II.

Habré tenido
habrás tenido
habrá tenido
habremos tenido
habréis tenido
habrán tenido

Habré estado
habrás estado
habrá estado
habremos estado
habréis estado
habrán estado

Tryb łączący.

Czas teraźniejszy.

Tenga
tengas
tenga
tengamos
tengáis
tengan

Esté
estés
esté
estemos
estéis
estén

Czas przeszły niedokonany.

Tuviera	albo	tuviese	Estuviera	albo	estuviese
tuvieras		tuvieses	estuvieras		estuvieses
tuviera		tuviese	estuviera		estuviese
tuviéramos		tuviésemos	estuviéramos		estuviése- mos
tuvierais		tuvieseis	estuvierais		estuviese- is
tuvieran		tuviesen	estuvieran		estuviesen

Czas przyszły I.

Tuviere	Estuviere
tuvieres	estuvieres
tuviere	estuviere
tuviéremos	estuviéremos
tuviereis	estuviéreis
tuvieren	estuvieren

Czasy złożone.

Czas przeszły dokonany.

Que haya tenido.   Que haya estado

Czas zaprzeczony nieoznaczony.

Que hubiera lub hubie-   Que hubiera lub hu-
se tenido.   biese estado

Czas przyszły II.

Que hubiere tenido.   Que hubiere estado

Tener jest samoistnym czasownikiem, rzadko używanym jako słowo posiłkowe. Tengo que przed bezokolicznikiem znaczy „muszę, jestem zobowiązany”.

Estar oznacza stan przestrzenny lub przejściowy podmiotu. Nie może nigdy znajdować się bezpośrednio przed rzeczownikiem. Przykłady: el hermano está contento, brat jest zadowolony; estoy en Berlín, jestem w Berlinie.

Trwającą lub równoczesną czynność wyraża się za pomocą gerundio w połączeniu z estar n. p. El amigo está escribiendo, przyjaciel pisze właśnie.

b) Słowa

Dinero (dinéro), m. pieniądze,
majątek ientre (éntre) między

rio (rrío), m. rzeka, strumień,

potok

árbol (árbol), m. drzewo

sombrero (sombréro), m. ka-

pelusz

como (kómo), jak ¿Como está

V. (kómo está usté[d])? Jak

się Pan ma?

tan (tan), tak

jardín (chardín), m. ogród

honor (onór), m. cześć, za-

szczyt

llamo (ljámo), zwię, nazywam
gracias (gráthias, grásias), dzie-

ki

también (también), także

familia (família), ż. rodzin-

dom

hierro (iérro), m. żelazo

caudante (kandénte), rozżarzo-

ny do białości

contento (konténto), zadowo-

lony

miseria (miséria), nędza

herencia (erénthia, erénsia),

dziedzictwo, spadek

por (por), przez, z, dla, do, nad, o	muchacho (muczáczo), m. chłó- piec
lleno (ljéno), pełny, wypełniony	griego (griégo), grecki, Grek
lodo (lódo), m. błoto, brud	libro (líwro), m. książka
señor (seniór), m. pan	biblioteca (biwliotéka), ż. bi- blioteka
tanto (tánto), tak wielki	tomo (tómo), m. tom
pérdida (pérdida), ż. strata, szkoda	no (no) nie
discípulo (disthípulo, dissípu- lo), m. uczeń	razón (rrathón, rrasón), ż. ro- zum, słuszność, racja
gran (gran), wielki	poco (póko), mało
filósofo (filósofo), m. filozof	luz (luth, lus), ż. światło
estimado (estimá[d]o), ceniony	gusto (gústo), m. przyjemność
tiempo (tiémpo), m. czas, po- wietrze	hablar (awlár), mówić
	si (si) tak

c) Ćwiczenia.

1) Yo tenía dinero, pero no lo tengo más. Su casa está entre el río y el árbol. ¡Tenga Vd. mi sombrero! Hay cinco meses que yo estoy aquí. ¿Cómo está V? Gracias, estoy bueno; ¿y V.? También, gracias. La familia está en Berlín. Amigo mío, tienes tan buenas flores en tu jardín, como Amalia en el suyo. El hierro está candente. Tu habrías estado contento si yo hubiera tenido la miseria por herencia. El señor Carlos tendría mas dinero, si no hubiese tenido tantas pérdidas. Las calles están llenas de lodo. Entre los discípulos que tuvo filósofo

Platon fué uno el gran filósofo Demóstenes, el cual fué muy estimado de los griegos. Tiene la misma edad que yo. Tiene V. tres años más que yo. ¿Cuántos libros tiene Vd. en su biblioteca? Tengo trescientos y quince tomos. ¿Cuántos días tiene cada uno de los doce meses del año? Mi amigo no está en mi cuarto. ¿A cuántos estamos hoy? Estamos á primero de mayo. Vd. tiene razón, aquellos muchachos están en jardín. ¿Qué tiempo tenemos hoy? No tenía razón. Este cuarto tiene poca luz. ¿Tengo el gusto de hablar al señor Martínez? Si señor. ¿A quién tengo el honor de hablar? Me llamo Martínez.

2) Mielibyśmy mniej pieniędzy, gdybyśmy byli gnuśni. Trzymaj pan moje książki! Jesteśmy w Berlinie. Mój brat przebywa w Genui. Ile dni liczy każdy z czterech tygodni miesiąca? Przyjaciela mego brata niema w ogrodzie. Nie mamy słuszności. Jestem w tym samym wieku co pan. Miałem tysiącpięćsetsiedmdziesiąt sześć tomów, lecz nie mam ich więcej. Którego mamy dziś? Mamy dziś szesnastego maja. Ile dni liczy miesiąc marzec? Trzydzieści jeden dni. Ile miałeś peset? Miałem sto trzydzieściszczęć peset. Te pokoje mają wiele światła. Ile dni liczy rok? Rok liczy trzystasześćdziesiąt pięć dni.

LEKCJA IX.

a) Gramatyka. Czasowniki prawidłowe.

W języku hiszpańskim rozróżnia się trzy odmiany czasowników, które łatwo poznać można po końcówkach bezokoliczników — ar, — er, — ir.

Pierwsza odmiana   Druga odmiana   Trzecia odmiana

Bezokolicznik czasu teraźniejszego.

hablar, mówić   comer, jeść   recibir, odbierać

Tryb oznajmujący.

Czas teraźniejszy.

Hablo	Como	Recibo
hablas	comes	recibes
habla	come	recibe
hablamos	comemos	recibimos
habláis	coméis	recibís
hablan	comen	reciben

Czas przeszły niedokonany.

Hablaba	Comía	Recibía
hablabas	comías	recibías
hablaba	comía	recibía
hablábamos	comíamos	recibíamos
hablabais	comíais	recibíais
hablaban	comían	recibían

Czas przeszły dokonany historyczny.

Hablé	Comí	Recibí
hablaste	comíste	recibiste
habló	comió	recibió
hablamos	comimos	recibimos
hablasteis	comisteis	recibisteis
hablaron	comieron	recibieron

Czas przyszły I.

Hablaré	Comeré	Recibiré
hablarás	comerás	recibirás
hablará	comerá	recibirá
hablaremos	comeremos	recibiremos
hablaréis	comeréis	recibiréis
hablarán	comerán	recibirán

Tryb warunkowy.

Czas teraźniejszy i przyszły.

Hablaría	Comería	Recibiría
hablarías	comerías	recibirías
hablaría	comería	recibiría
hablaríamos	comeríamos	recibiríamos
hablaríais	comeríais	recibiríais
hablarían	comerían	recibirían

Tryb rozkazujący.

¡Habla!	¡Come!	¡Recibe!
---------	--------	----------

¡hable!	¡coma!	¡reciba!
¡hablemos!	¡comamos!	¡recibamos!
¡hablad!	¡comed!	¡recibid!
¡hablen!	¡coman!	¡reciban!

Gr un d i o.

Hablando	Comiendo	Recibiendo
----------	----------	------------

Imiesłó w bierny.

Hablado	Comido	Recibido
---------	--------	----------

Try b łączący.

Czas terażniejszy.

Hable	Coma	Reciba
hables	comas	recibas
hable	coma	reciba
hablemos	comamos	recibamos
habléis	comáis	recibáis
hablen	coman	reciban

Czas przeszły niedokonany.

Hablara	Comiera	Recibiera
hablaras	comieras	recibieras
hablara	comiera	recibiera
habláramos	comièramos	recibièramos
hablarais	comierais	recibierais
hablaran	comieran	recibieran

albo

hablase	comiese	recibiese
hablases	comieses	recibieses
hablase	comiese	recibiese
hablásemos	comiésemos	recibiésemos
hablaseis	comieseis	recibieseis
hablasen	comiesen	recibiesen

Czas przyszły I.

Hablaré	Comiere	Recibiere
hablares	comieres	recibieres
hablaré	comiere	recibiere
habláremos	comiéremos	recibiéremos
hablaresis	comiereis	recibiereis
hablaren	comieren	recibieren

Czasy złożone.

Tryb oznajmujący.

Czas przeszły dokonany.

He hablado, comido, recibido.

Czas zaprzeczony nieoznaczony.

Había hablado, comido, recibido.

Czas zaprzeczony dokonany,

Hube hablado, comido, recibido.

Czas przyszły II.

Habré hablado, comido, recebido.

Tryb warunkowy.

Czas przeszły dokonany.

Habría hablado, comido, recibido.

Tryb łączący.

Czas przeszły dokonany.

Que yo haya hablado, comido, recibido.

Czas zaprzeszy nieoznaczony.

Que yo hubiera albo hubiese hablado, comido, recibido.

Czas przyszy II.

Que yo hubiere hablado, comido, recibido.

Zaimki osobiste me, nos, te, os, le (lo), les, los, la, las (lekcja V.), użyte w przypadku trzecim lub czwartym kładzie się jużto przed jużto po czasowniku; w ostatnim wypadku łączą się z czasownikiem w jeden wyraz, n. p. quiero hacerlo, chcę to czynić.

b) Słowa.

Adverbio (adwérbio), m. przy- słówek	adjetivo (adchetiwo), m. przy- miotnik
palabra (paláwra), ż. słowo, wyraz	modificar (modifikár) d. zmie- niać
juntar (chuntár), łączyć, wią- zać	aun, aún (áun, aún), jeszcze, także
verbo (wérbo) m. czasownik	para (pára), aby, ażeby

significación (signifikathión, signifikasión), ż. znaczenie
determinar (determinár), oznaczać, odróżnić
anoche (anócze), wczoraj w nocy
nadie (nádíe), nikt
bien (bien), dobrze
siempre (siémpre), zawsze
vecino (wethíno, wesíno), m. sąsiad
comprar (komprár), kupować
avena (awéna), ż. owies
trigo (trígo), m. pszenica
estudio (estúdio) m. badanie, l. mn. nauki, studja
estudioso (estudióso), pilny
temor (temór) m. bojaźń, trwoga
principio (printhípío, prinsípío) m. początek
sabiduría (sawiduría), ż. mądrość
necio (néthío, nésío), ciemny, bez nauki
despreciar (desprethiár, despresiár) gardzić
doctrina (doktrína), ż. nauka
amar (amár) kochać
último (último) ostatni
dar (dar) dać
viajero (wiachéro), m. podróżnik

hallar (aljár) znaleźć
regar (rregár) podlewać
pescado (peská[d]o), m. ryba
cumplir (kumplír) wypełniać, spełniać
promesa (promésa), ż. obietnica
sábado (sáwado), m. sobota
tomar (tomár), brać
algo (álgo) coś, trochę
refrescar (rrefreskár) orzeźwiać
seguro (segúro) pewny
cerweza (therwétha, serwésa), ż. piwo
limonada (limonáda), ż. limonada
gaseoso (gaseóso), zawierający gaz
sentar bien (sentár bien) smakować
creer (kreér) wierzyć, przypuszczać
¡ah! (a) ach!
tarjeta (tarchéta) ż. bilet wycieczkowy
sí (sí) tak
deber (dewér) musieć, mieć
anunciar (anunthiár, anunsiár) oznajmić komu, zgłosić, zameldować
desde (désde) odkąd
hacer (athér, asér) robić, czynić

mozo (mótho, móso), m. służący, sługa   visita (wisíta), z. odwiedziny, wizyta

c) Ćwiczenia.

1) Adverbio es una palabra que se junta al verbo, al adjetivo, y aun á otro adverbio para modificar y determinar su signification. Recibí anoche una carta de mi amigo. No recibiré a nadie. Si yo hablara tan bien como tú, yo hablaría siempre. Nuestro vecino ha comprado más de avena que de trigo. Hablarías más de tus estudios, si fueses más estudioso. Amamo a nuestros hijos y hermanos. El temor del Señor es el principio de la sabiduría. Los necios desprecian la sabiduría y doctrina. El hermano ha dado dos pesetas al mozo. ¿Ha hallado una peseta el hermano? El soldado ha dado dos pesetas al niño. ¿No compráis vosotros pescado? ¿Y qué hemos de tomar? Algo que refresque. Aquí habrá de seguro, cerveza y limonada gaseosa. ¿Me sentará bien? Creo que sí. Nosotros regabamos el jardin. ¿Está en casa el señor S? ¿A quién debo anunciar? Aquí tiene V. mi tarjeta. Yo cumpliré mi promesa. ¿Desde cuándo toma V. lecciones de castellano? ¿V. toma todavía lecciones? Yo recibí una carta el sábado último? ¡Ah, señor T. IV. es muy amable de hacerme una visita.

2) Mój brat odebrał dziś trzy listy. Przyjaciel mego brata dał pięć peset córce mego sąsiada. Czy żołnierz dał słuzącemu trzy pesety? Mój brat szukał psa. Biorę lekcje hiszpańskiego. Rodzice mego przyjaciela kupili dwa domy i trzy ogrody. Sługa podlewał ogród. Brat spełnił swą obietnicę i dał przyjacielowi cztery pesety. Zapomniałem lekcję hiszpańskiego. Czy brat kupił dom? Piłem za wiele. Nasz sąsiad kupił trzy konie i cztery psy.

LEKCJA X.

a) Gramatyka. Strona bierna.

Stronę bierną tworzy się przy pomocy słowa posiłkowego ser i imiesłowu biernego danego czasownika. Imiesłów bierny zgadza się z podmiotem w rodzaju i liczbie.

Bezokolicznik czasu teraźniejszego: ser amado, być kochanym.

Bezokolicznik czasu przeszłego: haber sido amado, zostać ukochanym.

Tryb oznajmujący.

Czas teraźniejszy.

Soy amado, jestem, bywam kochany.

Czas przeszły niedokonany.

Era amado, byłem kochany.

Czas przeszły dokonany historyczny.

Fuí amado, byłem kochany.

Czas przyszły I.

Seré amado, będę kochany.

Tryb warunkowy.

Czas teraźniejszy i przyszły.

Sería amado, byłbym kochany.

Czasy złożone.

Czas przeszły dokonany złożony.

He sido amado.

Czas zaprzeszy nieoznaczony.

Había sido amado.

Czas zaprzeszy dokonany.

Hube sido amado.

Czas przyszły II.

Habré sido amado.

Tryb warunkowy.

Czas przeszły dokonany.

Habría sido amado, byłbym został ukochany.

Tryb rozkazujący.

Sé amado, bądź kochany.

Sed amados, bądźcie kochani.

Tryb łączący.

Czas teraźniejszy.

Que sea amado.

Czas przeszły niedokonany.

Que fuera albo fuese amado.

Czas przyszły I.

Que fuere amado.

Czas przeszły dokonany.

Que haya sido amado.

Czas zaprzyszły nieoznaczony.

Que hubiera albo hubiese sido amado.

Czas przyszły II.

Que hubiere sido amado.

Gerundio.

Siendo amado.

Polskie „przez” znaczy por lub de.

b) Słowa.

Invitar (inwitár), zapraszać	insolente (insolénte), bezczelny, bezwstydnny
niño (nínio), m. dziecko	paz (path, pas), ż. pokój
honrado (onrrá[d]o), szanowny, zacny	firmar (firmár), podpisywać
padres (pádrés), m. rodzice	plenipotenciario (plenipotenthiário, plenipotensiário), pełnomocny, pełnomocnik, plenipotent.
castigar (kastigár), karcić, chłostać	ejemplo (echémplo), m. przykład
pervertir (perwertír), psuć, zepsuć	
joven (choven), m. młodzieniec	

c) Ćwiczenia.

1) Soy invitado. Somos invitados. Soy amado de todos. Los niños buenos son amados por

los honrados padres, pero los niños malos son castigados. Somos amados por nuestros padres. Yo amaría a ese joven, si no fuese pervertido por malos ejemplos. ¿Por quién fueron habladas estas palabras insolentes? Las paces fueron firmadas por los neyes.

2) Jesteście zaproszeni. Jestem kochany przez braci. Syn jest kochany przez ojca i matkę. Złe dziecko jest chłostane. Te słowa zostały wypowiedziane przez mego przyjaciela. Ten chłopiec jest zepsuty złymi przykładami. Jesteś kochany przez przyjaciół.

a) Gramatyka.

Odmiana czasowników zwrotnych.

Bezokolicznik.

Quejarse żalić się

Tryb oznajmujący.

Czas teraźniejszy.

Me quejo żalę się
te quejas żalisz się
se queja żali się
nos quejamos żalimy się
os quejáis żalicie się
se quejan żalą się

Czas przeszły niedokonany.

Me quejaba

Czas przeszły dokonany historyczny.

Me quejé

Czas przyszły I.

Me quejaré

Tryb warunkowy.

Czas teraźniejszy i przyszły.

Me quejaría

Tryb rozkazujący.

¡Quéjate!   ¡Quéjese Vd.!   ¡Quejémonos!   ¡Quejaos!
¡Quéjensel

Czas przeszły dokonany złożony.

Me he quejado

Czas przeszły nieoznaczony.

Me había quejado

Zaimki zwrotne kładzie się przed czasownikiem, jednak w razie użycia bezokolicznika, gerundio i trybu rozkazującego, dołącza się je jako końcówkę do czasownika. Pierwsza i druga osoba liczby mnogiej trybu rozkazującego tracą przed zaimkiem zwrotnym końcówkę *s* względnie *d*.

b) Słowa.

Divertirse (diwertírse) zabawić się, rozweselić się	infinitamente (infinítamente) nadzwyczajnie
desagradable (desagradáwle) nieprzyjemny, przykry	cosa (kósa), ż. rzecz, sprawa
los demás (los demás) inni	alegrarse (alegrárse) cieszyć się
engañar (enganiâr) łudzić, zwodzić, mamić, oszukiwać	tanto (tánto) tak bardzo
burlar (burlár) szydzić, urągać, drwić	mucho (múczo) bardzo
todo el mundo (tódo el mún-do) każdy	ayer (ajér) wczoraj
enfadarse (enfadárse) martwić się	nata (nata), ż. śmietana
por (por) przez o, dla, z, z powodu	azúcar (athúkar, asúkar), m. cukier
teatro (téatro), m. teatr	contentarse con (kontentárse kon) zadowalać się z.
	entonces (entónthes, entónses) wtedy
	sólo (sólo) tylko, jedynie

c) Ćwiczenia.

1) ¿Cómo se ha divertido Vd. anoche? Tu te enfadas por la mínima cosa. ¿Cómo se ha divertido Vd. ayer en el teatro? Es desagradable de engañarse, pero es peor de engañar a los demás. Aquel joven se burla de todo el mundo. Me alegro infinitamente de que Vd. se haya divertido mucho. ¡Tómese V. nata y azúcar! Vd. se engaña.

2) Jak się pan bawił w Berlinie? Mój przyjaciel się łudzi. Zabawiam się¹⁾ bardzo w waszym

1) Yo me divierto.

ogrodzie. Martwimy się najmniejszą rzeczą. Cieszymy się bardzo. Zabawialiśmy się nadzwyczajnie.

a) Gramatyka. Zmiany ortograficzne.

Z podanych wyżej trzech odmian czasowników widzimy, że źródłosłów¹⁾ zakończony na spółgłoskę zachowuje we wszystkich formach tę samą wymowę którą posiada w bezokoliczniku. Wynika stąd konieczność następujących zmian ortograficznych:

1) Czasowniki na *car* zakończone zmieniają przed *e c* na *qu*, kończące się na *gar* wtrącają między *g* a *e*, przybierające zaś końcówkę *zar* zmieniają z *na c*, przed następującym po niem *e*; n. p. *tocar* dotykać się czego, *toqué* *tocaba*; *pagar* zapłacić, *pagué*, *pagaste*; *rezar*, modlić się, *recé*, *rezaste*.

2) Czasowniki o zakończeniach *-cer*, *-cir*, *-ger* i *-gir* zmieniają przed *a* albo *o c* na *z*, *a g* na *j*; np. *vencer* zwyciężyć, *venzo*, *vence*, *venza*; *fingir* zmyśleć, *finjo*, *finja*, *fingi*.

3) Czasowniki zakończone na *-guar* otrzymują znak "²) przed *e*, n. p. *averiguar*, zbadać, *averigüé*, przybierające zaś końcówkę *guir* odrzucają *u* przed *a* albo *o*, n.p. *distinguir*, *distingo*, *distinga*.

---

1) Źródłosłowem nazywamy część wyrazu, nie zmieniającą się podczas całej odmiany.

2) Znak " zwany *crema* albo *diéresis*, oznacza, że *u* należy wymawiać.

4) Czasowniki na *ecer* i *ucir* tudzież niektóre na *acer* i *ocer* zmieniają *c* przed *a* tudzież *o* na *zc*, n. p. *conocer*, *conozco*.

5) Czasowniki na *er* i *ir* z poprzedzającą samogłoską zmieniają nieakcentowane *i* na *y*, n. p. *creer* wierzyć, *creyó*, *creyeron*.

b) Słowa.

Quiero (kiéro) chcę	cabalgar (kavalgár), jeździć
vencer (wenthér, wensér) zwyciężyć, przewyciężyć, pokonać	konno, jechać
Aragón (aragón) m. Aragonia	vino (wino), m. wino
enemigo (enemígo) m. nieprzyjaciel, wróg	anciano (anthiáno, ansiáno) stary
honor (onór) m. cześć, honor	conversar (konwersár), rozmawiać, bawić się
no (no) nie	antiguo (antiguo), stary, starożytny
creer (kreér) wierzyć	leer (leér) czytać
perecer (perethér, peresér) zginąć	pasión (pasión) namiętność, pasja
pronto (prónto) prędko, szybko	conocer (konothér, kono.ér), znać
decir (dethír, desír) mówić, powiadać	abuélo (awuélo), m. dziadek
agradar (agradár) podobać się	tocar (tokár). dotykać się czego, grać
leña (lénia) drzewo opałowe	piano (piáno), m. fortepian
seco (séko) suchy	escapar (eskapár) umykać
quemar (kemár) palić	huir (uìr) uciekać, uchodzić.
viejo (wiécho) stary	
añejo (aniécho) stary, dawny	

c) Ćwiczenia.

1) Quiero que el venza a sus enemigos como hombre de honor. El rey Don Alfonso de Aragón decía, que cinco cosas le agradaban mucho: leña seca para quemar; caballo viejo para cabalgar; vino añejo para beber; amigos ancianos para conversar y libros antiguos para leer. ¡Toque Vd. algo en el arpa! No siempre escapa el que huye. No creo que perezca tan pronto como lo cree Vd. ¿Conoce Vd. a mi abuelo? Si señor, le conozco muy bien.

2) Chciałbym, żebyś pokonał swego nieprzyjaciela. Nie dotykaj się tego konia. Karol jest człowiekiem, który pokonuje wszystkie namiętności. Czy znasz przyjaciela mego brata? Znam go bardzo dobrze. Znam wszystkich żołnierzy.

LEKCJA XI.

a) Gramatyka. Czasowniki nieprawidłowe.

Szereg czasowników na ar i er zmieniają w czasie terażniejszym trybu oznajmującego i łączącego tudzież w trybie oznajmującym e na ie, tudzież o na ue. N. p. pensar, myśleć, czas terażn. tr. ozn.: pienso, piensas, piensa, pensamos, pensóis, piensan; czas ter. tr. łącz.: piense, pienses, piense, pensemos, penséis, piensen; tryb rozk. piensa, pensad; perder,

gubić, tracić, pierdo, pierdes, pierde, perdemos, perdéis, pierden; pierda; pierdas, pierda, perdamos; perdáis, pierdan; pierde, perded; contar, liczyć, cuento, cuentas, cuenta, contamos i t. d.; volver, vuelvo, vuelves, vuelve, volvemos i t. d.

Czasowniki zmieniające e na ie

Pierwsza odmiana.

Acertar, trafić, odgadnąć
acrecentar, powiększyć, przybrać
adestrar, wyuczyć, tresować
alentar, dodawać otuchy
asentar, kłaść, posadzić, stawiać
calentar, grzać, ogrzewać
cegar, oślepić, olśnić, mamić
cerrar, zamykać
comenzar, zaczynać
concertar, umawiać
dentar, dostawać zęby
empezar, zaczynać
escarmentar, ćwiczyć, strofować, karcić, chłostać
gobernar, rządzić
helar, marznąć
herrar, okuć konia
manifestar, objawiać, pokazywać
merendar, jeść podwieczorek

negar, przeczyć
nevar, śnieżyć, prosić
pensar, myśleć
plegar, fałdować, marszczyć
quebrar, połamać, rozłamać
recomendar, polecać, zalecać
segar, kosić, żąć
sembrar, siać
serrar, piłować
sosegar, uspokoić
ventar, wiać, powiewać.

Druga odmiana.

Ascender, wynosić
atender, uważać na co
encender, zapalać
perder, gubić, tracić
tender, wyciągać.

Czasowniki zmieniające o na ue

Pierwsza odmiana.

Acordar, umawiać się, zgadzać się
acostar, położyć do łóżka
almorzar, śniadać
apostar, zakładać się
avergonzar, zawstydząć

contar, opowiadać
costar, kosztować
encontrar, znajdować, trafiać, zastać
engrosar, grubieć, tyć
forzar, zmuszać
holgar, odpoczywać, wytchnąć
jugar, grać
mostrar, pokazywać
poblar, zaludniać
probar, dowodzić, udowadniać
renovar, odnawiać
rogar, prosić
trocar, wymieniać, zmieniać.

Druga odmiana.

absolver, uwolnić
disolver, rozwiązać, odgadnąć
doler, boleć, dolegać
llover, padać (o deszczu)
morder, kąsać, gryźć
mover, poruszać
oler, trącić, czuć (czem)
soler, zwyknąć
volver, przewracać, zawracać, powracać, obracać.

Istnieje szereg czasowników na ir, które częścią przed e w przedostatniej zgłosce wtrącają i, częścią zmieniają e w i, n. p. sentir, czuć; czas teraźn. trybu ozn.:

siento, sientes, siente, sentimos, sentís, sienten; czas przeszły dok. histor.: sentí, sentiste, sentió, sentimos, sentisteis, sintieron; czas ter. trybu łączącego: sienta, sientas, sienta, sintamos, sintáis, sientan; czas przeszły niedok. tr. łączącego, sintiera albo sentiese; czas przyszły I. tr. łącz.: sintiere; gerundio: sintiendo; imiesłów bierny: sentido; tryb rozk.: siente(tú), sienta Vd., sentid, no sintáis.

Inna znowu grupa czasowników na *ir* zmienia w niektórych czasach i osobach *e* w przedostatniej zgłosce na *i*. Przykład: pedir: żądać; czas ter. tr. ozn.: pido, pides, pide, pedimos, pedís, piden; czas przeszły dok. hist.: pedí, pediste, pidió, pedimos, pedisteis, pidieron; czas ter. trybu łącz.: pida, pidas, pida, pidamos, pidáis, pidan; czas przyszły I. tr. łącz.: pidiere; tryb rozk.: pide, pedid; gerundio: pidiendo.

Do czasowników tej ostatniej grupy należą:

Colegir, zbierać, zgromadzać
competír, ubiegać się,
concebir, pojmować
despedir, odprawiać, rozpuszczać
regir, rządzić
reir, śmiać się

reñir, klócić się
seguir, następować
servir, służyć.

Jak sentir odmieniają się:

Adherir, uwiesić
advertir, zauważać, zwrócić uwagę
arrepentirse, żałować
asentir, zgadzać się, przyzwalać
conferir, naradzać się, obradować
mentir, kłamać
requerir, wymagać, żądać.

Następujące prawidłowe czasowniki urabiają nieprawidłowy imiesłów bierny:

abrir, otwierać	abierto
cubrir, nakrywać, pokrywać	cubierto
escribir, pisać	escrito
imprimir, drukować	impreso
romper, łamać	roto

Następujące czasowniki nie dają się podporządkować pod żadną z wyżej przedstawionych grup czasowników. Są to czasowniki zupełnie nieprawidłowe. Nie podane przy nich formy są prawidłowe.

1) Andar, chodzić.

Czas przeszły dok. hist. tr. ozn.: anduve, anduviste, anduvo, anduvimos, anduvisteis, anduvieron.

Czas przeszły niedok. trybu łącz.: anduviera albo anduviese.

Czas przyszły I. trybu łącz.: anduviere, andu-
vieres i t. d.

2) Asir, brać, wziąć, chwytać, schwycić.

Czas ter. trybu ozn.: asgo, ases, ase i t. d.

Czas ter. tr. łącz.: asga, asgas, asga, asgamos,
asgáis, asgan.

3) Caber, schodzić.

Czas ter. trybu ozn.: quepo, cabes, cabe i t. d.

Czas przeszły dok. histor.: cupe, cupiste, cupo,
cupimos, cupisteis, eupieron.

Czas przyszły I.: cabré, cabrás i t. d.

4) Caer, padać.

Czas ter. tr. ozn.: caigo, caes, cae, caemos, ca-
éis, caen.

Czas ter. tr. łącz. caiga, caigas, caiga, caiga-
mos, caigais, caigan.

5) Dar, dawać.

Czas ter. tr. ozn.: doy, das, da, damos, dais,
dan.

Czas ter. tr. łącz.: dé, des, dé, demos, deis,
den.

Tr. rozkazujący: ¡da!, ¡dad!

Czas przeszły dok. hist.: dí, diste i t. d.

6) Decir, mówić.

Czas ter. tr. ozn. Digo, dices, dice, decimos, decís, dicen.

Czas przeszły dok. hist.: dije, dijeste i t. d.

Czas przyszły I: diré, dirás i t. d.

Czas ter. tr. łącz.: diga, digas, diga, digamos, digáis, digan.

Tryb rozk.: ¡di!, ¡no digas!, ¡diga Vd.!, ¡decid!, ¡no digáis!

Imiesłów bierny: dicho. Gerun: diciendo.

7) Dormir, spać.

Czas ter. tr. ozn.: duermo, duermes, dormimos, dormís, duermen.

Czas przeszły dok. hist.: dormí, dormiste, dormí, dormimos, dormisteis, durmierom.

Czas ter. tr. łącz.: duerma, duermas, duerma, durmamos, durmáis, duerman.

Czas przeszły niedok. tr. łącz.: durmiera albo durmiese.

Czas przyszły I: durmiere, durmieres i t. d.

Tryb rozk.: ¡duerme!, ¡duerma Vd.!, ¡dormid!, ¡no durmáis!

Gerundio: durmiendo; imiesłów bierny: dormido.

8) Hacer, robić, czynić.

Czas ter. tr. ozn.: hago, haces, hace, hacemos, hacéis, hacen.

Czas przeszły dok. hist.: hice, hiciste, hizo, hicimos, hicisteis, hicieron.

Czas przyszły I.: haré, harás, hará, haremos, haréis, harán.

Czas ter. trybu łącz.: haga, hagas, haga, hagamos, hagáis, hagan.

Tryb rozkazujący: ¡haz!, ¡no hagas!, ¡haga Vd.!, ¡haced!, ¡no hagáis!

Imiesłów bierny: hecho.

9) Ir, chodzić.

Czas ter. tr. ozn.; voy, vas, va, vamos, vais, van.

Czas przeszły niedok.: iba, ibas, iba, íbamos, ibais, iban.

Czas przeszły dok. hist.: fuí, fuiste, fué, fuimos, fuisteis, fueron.

Czas ter. tr. łącz.: vaya, vayas, vaya, vayamos, vayáis, vayan.

Tryb rozk.: ¡vete! (zawsze zwrotnie), ¡id! albo zwrotnie ¡idos!

Gerundio: yendo.

10) Oír, słyszeć.

Czas ter. trybu ozn.: oigo, oyes, oye, oímos, oís, oyen.

Czas ter. trybu łącz.: oiga, oigas, oiga, oigamos, oigáis, oigan.

11) Poder, módz.

Czas ter. tr. ozn.: puedo, puedes, puede, podemos, podéis, pueden.

Czas przeszły dok. hist.: pude, pudiste, pudo i t. d.

Czas przyszły I.: podré, podrás, podrá i t. d.
Gerundio: pudiendo.

12) Poner, kłaść, stawiać, posadzić.

Czas ter. trybu ozn.: pongo, pones, pone i t. d.

Czas przeszły dok. hist.: puse, pusiste, puso i t. d.

Czas przyszły I.: pondré, pondrás, pondrá, pondrem i t. d.

Czas ter. tr. łącz.: ponga, pongas, ponga, pongamos i t. d.

Tryb rozkazujący: ¡pon!

Imiestów bierny: puesto.

13) Querer, chcieć, życzyć sobie.

Czas ter. tr. ozn.: quiero, quieres, quiere, queremos, queréis, quieren.

Czas przeszły dok. hist.; quise, quisiste, quiso, quisimos i t. d.

Czas przyszły I. querré, querrás, querrá i t. d.

Czas ter. tr. łącz.: quiera, quieras, quiera, queramos, queráis, quieran.

14) Saber, wiedzieć.

Czas ter. tr. ozn.: sé, sabes, sabe i t. d.

Czas przeszły dok. hist.: supe, supiste, supo, supimos, supisteis, supieron.

Czas przyszły I.: sabré, sabrás, sabrá, sabremos, sabréis, sabrán.

Czas ter. tr. łącz.: sepa, sepas, sepa, sepamos i t. d.

Tryb rozkazujący: ¡sabetel! (zawsze zwrotnie).

15) Salir, wychodzić.

Czas ter. tr. ozn.: salgo, sales, sale, salimos i t. d.

Czas przyszły I.: saldré, saldrás, saldrá, saldremos i t. d.

Czas ter. tr. łącz.: salga, salgas, salgamos, salgáis, salgan. Tryb rozkazujący: ¡sall!

16) Traer, przynieść.

Czas ter. trybu ozn.: traigo, traes, trae, traemos, traéis, traen.

Czas przeszły dok. histor.: traje, trajiste, trajo, trajimos i t. d.

Czas ter. tr. łącz.: traiga, traigas, traiga, traigamos i t. d.

17) Valer, mieć wartość, znaczyć.

Czas ter. tr. ozn.: valgo, vales, vale, valemos, valéis, valen.

Czas ter. tr. łącz.: valga, valgas, valga i t. d.

Czas przyszły I.: valdré, valdrás i t. d.

18) Venir, przychodzić, przybywać.

Czas ter. tr. ozn.: vengo, vienes, viene, venimos, venís, vienen.

Czas przeszły dok. hist.: vine, viniste, vino, vinimos i t. d.

Czas przyszły I.: vendré, vendrás, vendrá i t. d.

Czas ter. trybu łącz.: venga, vengas, venga, vengamos i t. d.

Tryb rozkazujący: ¡ven!

Gerundio: viniendo.

19) Ver, widzieć.

Czas ter. tr. ozn.: veo, ves, ve, vemos, veis, ven.

Czas przeszły niedok.: veía, veías, veía, veíamos, veíais, veían.

Czas ter. tr. łącz.: vea, veas, vea i t. d.

Imiesłów bierny: visto.

Czas przeszły dok. hist.: ví, viste, vió, vimos, visteis, vieron.

b) Słowa.

Pleito (pléito), m. proces
sobre (sówre), na, przeciw

temer (temér), bać się

impío (impío), bezbożny

sabio (sáwio), mądry, uczony

agradecer (agradethér, agrade-
sér), dziękować

frecuentemente (frekuentemén-
te), często

perfectamente (perfektaménte),

necio (néthio, néσιο), głupi
tal (tál), taki
responder (r responder), odpowia-
dać
antes (ántes), przed, nim
insensato (insensáto), niedo-
rzeczny, nieprzytomny, głupi
digno (dígno), godny wart
compasión (compasión), ż. li-
tość, politowanie
estorbar (estorbár), przeszkad-
zać
oído (oído), m. słuch, ucho
clamor (klamór), m. krzyk,
skarga
clamar (klamár), krzyczeć, bła-
gać
vez (weth, wes), ż. raz
deber (dewér), musieć, mieć,
być winien
prometer (prometér), obiecy-
wać, przyrzekać
pues (pués), więc, zatem
capital (kapitál), ż. stolica
ministro (minístro), m. minister
para (pára), dla

doskonale, zupełnie
vario (wário), różny; l. mn.
więcej, kilka
cuidado (kuidá[d]o), m. baczo-
ność, uwaga
bárbaro (bárbaro), surowy, nie-
okrzesany
ni ... ní (ni) ani ... ani
trabajo (trawácho), m. praca
paciencia (pathiéntia, pasién-
sia), ż. cierpliwość
pie (pié), m. noga, á pie (a pié),
pieszo
leer (leér), czytać
novela (nowéla), ż. nowela
fonda (fón-da), ż. hotel
por (por), do, na, za
mañana (maniána), ż. rano, po-
ranek
tiempo (tiémpo), m. czas
par (par), m. para
dificultad (d.fikulta[d]), ż. tru-
dność
facilidad (fathilidá[d], fasili-
dá[d]), ż. łatwość.
pues (pués), a więc

c) Ćwiczenia.

1) Lo que teme el impío, eso vendrá sobre el.
Piensa Vd. vencer en su pleito. Mi hermano me ha
escrito ya varias veces. ¿Cuál de esas novelas has

leído? ¿Cuánto cuesta el par de éstos? Dos pesetas. Temo que ese señor no recomiende a Vd. a sus amigos tan bien como se lo ha prometido a Vd. El que anda con sabios, sabio será: el amigo de los necios tal se hará como ellos. Esta tarjeta está muy bien impresa. Quisiera comer algo. Iré a una fonda. Ten cuidado que no pierdas la peseta. ¿Pues Vd. no se acuerda? Me acuerdo perfectamente con todo el mundo. Quien responde antes, que oiga, manifiesta que es un insensato y digno de compasión. Ése, bárbaro fué a Berlín, y bárbaro volvió. ¿Cuánto tiempo piensa V. estar? ¿Puede V. darme café por la mañana? ¿Vuelves a Segovia? Ni pidas a quien pidió, ni sirvas a quien sirvió. ¿En qué puedo servirle? Vd. está siempre leyendo y estudiando. Cuando Vd. vendrá a la capital, vaya Vd. a ver al ministro, y le diga que yo le agradezca lo, que ha hecho para nosotros. ¿Cuantos quiere V.? No estorbes hacer bien á aquel que puede: si puedes, hazle tú mismo también. El que cierra sus oídos al clamor del pobre, el también clamará y no será oído. Ocho y cinco hacen trece. Seis y siete hacen trece. Mis padres han dicho que vencería todas las dificultades con facilidad, si tuviese más paciencia. El que hace todo lo que quiere, hará muchas veces lo que no debiera; y el que dice

todo lo que quiere, oirá frecuentemente lo que no quisiera.

2) Napisałem ci już więcej razy. Ile kosztuje para? Pięć peset. Chcę coś pić. Pójdziemy do hotelu. Przeczytałem już wszystkie nowele. Czy te książki są dobrze drukowane? Ta nowela jest bardzo dobrze drukowana. Godzimy się z całym światem. Czy może mi pan dać piwo? Wracam z Berlina. Kiedy pan przybędzie do stolicy. Sześć i dziewięć czynią piętnaście. Ojciec powiedział, że pokonamy wszystkie trudności z łatwością. Nie przeszkadzajmy w dobrych uczynkach temu, kto je chce czynić. Zgubiłem pięć peset. Czyń dobrze i nie przeszkadzaj temu, kto chce dobrze czynić.

LEKCJA XII.

a) Gramatyka. Przysłówki, przyimki, spójniki i wykrzykniki.

Wielka ilość przysłówek tworzy się przez dodawanie do przymiotników rodzaju żeńskiego końcówki — mente, n. p. rico, bogaty, ricamente, cuidadoso, staranny, troskliwy, cuidadosamente.

Stopień wyższy tworzy się tak samo, jak przy przymiotnikach.

Stopień najwyższy przysłówek jest z reguły równy stopniowi wyższemu.

Nieprawidłowo stopniują się następujące przy-
słówki:

bien, dobrze, mejor lepiej

mal, źle, peor, gorzej

muy (przed przym. i przysł.) }
mucho (przy czasownikach) } bardzo, más bardziej

poco, mało, menos, mniej.

W języku hiszpańskim rządzą przyimki przy-
padkiem czwartym n. p. con el amigo.

Przykłady na spójniki i wykrzykniki podane są
w ćwiczeniach.

b) Słowa.

partir (partír), wybierać się w
podróż

usar (usár), używać

ya (ja), już

pronunciar (pronunthiár, pro-
nunsiár), wymawiać

lamás (chamás), nigdy

enférmo (enfermo), chory, słaby

cuñado (kuniá[d]o), m. szwagier

dentro (déntro), w, w przeciagu

callar (kaljár), milczeć

continuo (kontínuo), ciągly

aunque (áunke), acz, aczkol-
wiek, choć, chociaż

llover a cantaros (ljowér á kan-
táron), pada ulewny deszcz

¡chito! (czito), cicho!

coche (kócze) m. dorożka

¡cuidado! (kuidá [d] o), uwa-
żać!

¡ta! (ta), ach!

observar (obserwár), obserwo-
wać

c) Ćwiczenia.

1) Mañana partiré. No lo diré jamás. Mucho
más que yo mismo ha recibido mi amigo Don An-

tonio de Valdepeñas. Pues bien, cuando estés rico, serás necio ó estarás enfermo. Este orador habla mejor que el otro orador. Esta palabra no se usa ya. V. no pronuncia mal. Mi vecino dará su casa por sesenta cinco mil duros. Ya habèis hablado de eso más de una vez. ¿Cuánto cuesta por una noche? Nuestra sobrina quiere marcharse mañana, aunque lleva a cántaros. Dentro de una semana iré a ver a Vd. Tu hermana nos oye hablar, calla y observa continuamente. ¡Ta, ta! ¿qué es lo que veo? Mi cuñado partirá mañana á las siete; hubiera hecho mucho mejor partiendo hoy. ¡Chito! ¡ninguno hable, y todos oigan! ¡Cuidado, que viene un coche!

2) Czy jedziesz rano? Nie powiemy tego nigdy. Nie używaj już tego wyrazu! Mój brat sprzedał dom i ogród za 800 durów. Ile kosztuje tygodniowo? Sześćdziesiąt peset. Mówiłeś o tem więcej niż raz. Twój brat słyszy naszą rozmowę. Twój sąsiad wybiera się w podróż rano o szóstej. W przeciągu dwu tygodni przeczytałem dziesięć książek. Czy mówisz po hiszpańsku? Mówię trochę.

